

בעזרת ה' יתברך

ספר

שאלות ותשובות

ויען יוסף

תשובות חידושים ופלאפולים

על שו"ע אורח חיים

חלק ראשון

אשר השאיר אחריו ברכה בכתב יד קדשו כ"ק אדמו"ר הרב הגאון הקדוש צדיק יסוד עולם המפורסם בכל קצוי תורתו וצדקתו, פאר הדור, נר ישראל, עמוד ההוראה, רב פעלים מקבציאל, אשר דלה והשקה תורה ויר"ש לעדרי צאן קדשים

מ"ק ש"ת מרן יוסף גרינוואלד זצוקלה"ה

בן הגה"ק מרן יעקב יחזק'י זצוק"ל בעהמח"ס ויגד יעקב

כהגה"ק מרן בעהמח"ס ערוגת הבשם זצוק"ל

אב"ד ור"מ בק"ק פאפא יצ"ו

בעל המחבר ספרי ויחי יוסף על התורה ומועדים ועל מס' מקואות

נדפס בשנת ויען יוסף על אורח חיים כהלכה לפ"ק

(תשנ"ה)

יו"ל ע"י

בני הסחבר

פה ברוקלין יצ"ו

סימן קי

בדין יין מבושל לענין קידוש.

מסתמא אמרתי לאחיה שאל דנכון יותר ליקח יין שאינו מבושל לדי' כוסות למי שיכול לשחוחו, ושמע השומע וטעה לומר דדעתי לחלק בין קידוש לדי' כוסות, וכמה פעמים אירע לי דברים כאלה שאומרים בשמי בטעות.

והנני בזה ידידך ש"כ הנאמן דושת"ה באה"ר.

שלום וברכה לכבוד אהובי ש"כ הרה"ג החו"ב אוצר בלום בחו"ש מוה"ר יעקב יצחק שליט"א.

מכתב יקרמך נכון הגיעני ומעולם לא אמרתי שיהא חילוק לענין יין מבושל בין קידוש לדי' כוסות, אך

סימן קיא

בענין ברכת בורא פרי הגפן על מיין ענבים שקורין גרעפ וזשום.

קידוש היום, היינו משום שראוי להיות יין, משא"כ האי חירוש שהוא מבושל אין ראוי להיות עוד יין, כך שמעתי טעם המפקפקין, ושאלתי אח צעל מסחר היין ואמר שהוא טעות, שהוא צעלמו עושה מהגרעיפ זשום יין כשחסר לו, שאינו מבושל כל כך שלא יהא נעשה יין, ועל זה אני סומך לקדש עליו בשנת ויו"ט.

והנני ידירו דושה"ט ושח"ה באהבה וכבוד חותם בברכה.

[ניסן תשל"ה].

L

סימן קיב

השומע קידוש מאחר אם מותר לאכול פחות מכשיעור.

הנה בדבר זה פליג הטור סי' רס"ט עם רב נטרונאי, דלרב נטרונאי ז"ל היו מקדשין בנית הכנסת וכל העם היו עוועמין מעט, והטור פליג עליו דאסור לטעום, אך הכ"י הביא בשם השר מקולזי דס"ל כדעת רב נטרונאי, ועיין היטב בסידור דרך החיים (מהחזות דעת) בדין קידוש בנית הכנסת (שפי' א') שביאר דעת השר מקולזי עיי"ש, ושמעתי שבשעת הדחק לאדם חלוש סומכין על שיטת השר מקולזי, וזאת זה לא, דרוכ פוסקים הם דלא כוותיה.

והנני בזה ידידו דושת"ה.

חג כשר ושמח לכבוד ידידי הרה"ג המפורסם חו"ב בחד"ת וכו' מוה"ר שלמה זלמן פריעדמאן האבדק"ק טענקע שליט"א.

על דבר השאלה בענין ברכת בורא פרי הגפן בגרעפ וזשום.

הנה גם אני שמעתי מפקפקין מחמת שהוא מבושל, ורק ביין מבושל מבואר (סי' ר"ג ס"א) שמנצחין בורא פרי הגפן, משא"כ כמה שלא בא לכלל יין, והא דמבואר בגמרא (בבא נחרא ז"ו ע"ג) קוחט אדם אשכול ענבים ואומר עליו

י"ד אב תשכ"ח לפ"ק.

[להר"ר דוד הכהן ראזענבערג נ"י].

מכתבו קבלתי ואני עכוס הטירדות ולא אוכל לבוא בארוכה, על כן אקצר באמרים.

ע"ד השאלה אם מותר לאכול בשבת קודש פחות מכשיעור ברכה אחרונה על ידי שמיעת קידוש מאחר, דאינו יוצא ידי קידוש בזה משום דאין קידוש אלא במקום סעודה.

5

Be'veeriste, Hayyini

ס פ ר

שאלות ותשובות

לרבנו

כמהר"ר חיים בנבנשתי זלה"ה

מחבר ספרי

כנסת הגדולה

על כל הארבע טורים

צולם ונדפס מחדש

ע"י

מכון שילה

ירושלים תשל"ז

6

א

חלק שני מתשובות א"ח

איומר חלול שנת תת"ל אור לגנירי ועוכי העיר י"א

ד שאלהם

פקדוש ועל ההנדלה וששמעתם שיש מי שהורה לשהוט אשכול של ענבים ולקדש עליו והתיר לשהוט אותו ביום שנת עצמו אש הורה כדון או לא ושכמ"ה :

תשובה

לשהוט אשכול של ענבים ולקדש ולהכדיל עליו הא ודאי לא זריכה רבה דודאי יין מקדי ויכול להכדיל ולקדש עליו אבל מה שהתיר לשהוט אפי' בשנת טעיה נפשיטות דמנ' פירושים שנאמרו כההיא מימרא דפרק חנית אמר רב יאודה אמ' שמואל סוהט אדם אשכול של ענבים כו' ובתנאים נאורך נח"א סי' דפ"ו השנים מהם מוקמי הך מימרא בי"ט ולא בשנת ואפי' לתרי פירושי אחרוני במימרא זו מתוקמא אפי' בשנת היינו דוקא לקדי' שיש בה אוכל וה"ל משקה הכא לאוכל אבל לקערה שאין בה אוכל וה"ל משקה הכא למשקה אסור והיינו מחני' דתנן כראש חנית אין סוהטין את הפירות להוציא מהם משקין ואש יצאו מעצמם אסורים ר"י ואמר אש לאוכלין היוצא מהם מותר ואש למשקין היוצא מהם אסור ובגמרא' אמר שמואל מודה היה ר' יאודה לחכמים בותים וענבים מ"ט כיון דלמשיטה נינהו יהיב דעתיה ופרש"י מודה ר"י דאע"ג דהכניסן לאוכלין היוצא מהם אסור דכיון דרוב לסמיטה כי אתי ליני' משקה יהיב דעתיה למיהוי יחיא ליה נהכי ע"כ . וככי נמי אמרין התם נשם רבה מודה ר"י לחכמים בותים וענבים ואפי' לעולא אמר רב שאמר חלוק היה ר' יאודה בותים נענבי' הא אמרי' התם הלכה כר"י נשאר פירות ואין הלכה טתיה בותים נענבים נמצא דכ"ע ס"ל דותים וענבים אסורים ואפי' יצאו מעצמם אסורים וכמ"ש הר"ף וכל הפוסקים וא"כ חלו ששחטו האשכול לתוך הקערה לקדש עליו הוושני להם מתטולת לועבת ד"ה שפסק כר"י דאפי' למימיהם חייב הטולת . ויראה שטעם במ"ש פרק המוכר פירות אמר רבה סוהט אדם אשכול ענבים ואומר עליו קדוש היום כו' וחשב דכיום שנת קאמר וסיחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קדוש היום וליחא דהאם לא קפיד חלה לומר דאע"פ ששחטו מע"ש למחר ביום שנת יין מבחו קדיין או ששחטו ערב שנת לערב קורם שתחד ואומ' עליו קדוש הילנה אבל לא נח להתיר לשהוט בשנת ואף מה שהורה המורה אפי' בחול לשהוט ענבי' ולקדש עליו ולהכדיל עליו לא כיון יפה דכיון דהקהל הטילו חרם שלא ימצא בנית יאורי אום יין חלה ישפכנו מיד אף התירוש בכלל החרם דמי שגדר מן היין אסור בתירוש כושמע במחני' דגורים הנודר מן היין ומותר כיון שפוחים דמזאינו מתיר אלא ביין שפוחים נפיק דנתירוש אסור ובחוספתח חניח הנודר מן התירוש מותר כיון ששמע הא הנודר מן היין אסור בתירוש וכן מצאתי למחרי"ל ז"ל בלקיטתם שאחר ורשותיו כתב בטור מן היין אסור בתירוש אפי' טרם יתן לבת וכ"ש אש הכניסו לבת :

וההיקון

הגריה לע"ד שיקרו צמוקים שיהיו בכס לחלוחית שאם ידרוך אותם יצא מהם דבשם וינשלים במים ואחר שינשלים יסגסגם וימסוד המים מן הצמוקין ועל אותם המים יקדש עליהם ויגדיל עליהם ולמדתיה זה ממה שכתב הרב ז"ל ככ"י ח"ח סי' ד"ב כתב דמי שריית צמוקים אל ישחה חלה תוך הסעורה וסיים הרב ז"ל והא דמי צמוקים שיש למי תלנים היינו כשהצמוקין מעורבין עם המים הא חס נמשכו המים מן הצמוקין ה"ל יין ומגדך עליהם נפיה"ג ע"כ . ומאחר דמגדכין עליהם נפיה"ג ה"ל יין גמור ומקדשין ומכדילין עליו וכן מצאתי בפירוש אל הרב מהר"ש פלוי ז"ל בתשובותיו חלק י"ד סי' י"ב כתב כלשון הזה ופשיטא דהטור עצמו מן היין מותר כמי צמוקין הנקא א שירביט ואע"פ שקרא יין לענין הנכרה שמכרך עליו כפה"ג ואמרים עליו קדוש היום משום דשפיר מקדי יין לקדש עליו ותמרא מעליא הוא כמ"ש פרי"ש בתשובותיו סי' ט' ונטור ח"ח סי' ע"ב ע"ה

ע"כ למדנו מדבריו שני דברים הא' דנקרא יין לענין ברכת כורא פרי הגפן ולומר עליו קדוש ושאינו
 קרא יין לענין הנזיר מן היין שיהיה אסור ביין צמוקין ואינו אומר דחף אס נאמר דהנזיר מן היין
 אסור נמי צמוקין כנזון דידן אינו נכנס בכלל החרם דאמרו דמכאן דמכאן שאלו הטילו הקהל חרם
 שלא ימצא לשום חרם יין אלא מפני פחד המלכות שהעביר קיל ככל מלכותו ששום חרם לא ימצא לו
 שום יין וכשביל אלא יבשל שום חרם בזה ויסתכן גזרו חרם על הדבר וכיון שכן הוא לא גזרו אלא על
 מה שהמלכות מונע אותו ואם ימצאו לו מאותו יין יחייב את ראשו למלך אבל דבר שהמלכות אינו
 מקפיד על זה ושם ימצא בשום בית אין בו עון אשר חטא גם היחודים לא הקפידו על זה ולא אסרו
 בחרם אלא על מה שהמלכות מקפדת וכבר הסכימו מן החכמים דאפילו למ"ד דמוסיפין על פ
 ההסכמות מה שלא פורש מכה אמרו דוקא דבר הרומה לו משום דאיכא למימר גם בזה כיונו מחקני
 ההסכמות אע"פ שלא פירשו בפירוש אבל להוסיף מה שאינו דומה לה לא אמרין שמוסיפין והשתא
 דאיתני להכי דחזינן בחר הכונה אפשר לומר דאע"ג דיין צמוקין אלא נמצי צמוקין ע"י הנשול
 אלא ע"י שריה שאורין הצמוקין ואח"כ מעצמין אותם מיקרי יין לקדוש ולכונה וגם אינו נכנס בכלל
 הנזיר כמ"ס מהר"ש הלוי ז"ל כמ"ס הכו"מ נכ"ד יש לאסרו דוחי נכלל בכלל החרם כיון והמלכות
 מקפיד על יין בזה שאם המלך ימצא לשום חרם יין בזה יחייב את ראשו למלך וכן הטוב והישר בזה
 לבשל הצמוקין על הדרך שכתבתי ושם תאמר דמ"ס מהר"ש הלוי ז"ל כמ"ס אנו דיין צמוקין יין הוא
 לענין ברכה וקדוש היינו יין צמוקין ע"י שריית הצמוקין ולא ע"י ביטול וכיון צמוקין שברבו כו' ס
 הרי"ש ז"ל כמ"ס אהר"ב בעל הערוס כמ"ס רע"ב הח ליתא וכיון והרב ז"ל כמ"ס א"ח ס' ר"ב השוה
 מי ביטול צמוקין למי שריית צמוקין לענין ברכת כפ"ג שאם נמשכו המים מן הצמוקין דמנכרין
 עליו כפ"ג ה"ה לענין קדוש והח כהא תליא וכדאיתא בכתרא פרק המוכר פירות דף ל"ו דריסין
 החרם אמר רב אין חומרים קדוש היום אלא על היין הראוי לנסך לבני המזבח למעוטי מחי אילימא
 למעוטי קוסם פלוגתא דר"י וריב"ל הוא אה למעוטי שריחו רע ואכ"א למעוטי מבולא וכתב רש"י זל
 למעוטי מחי חמר רב אין מנכרין אלא על היין שראוי לנסך ע"ג הלזנה אילימא למעוטי יין קוסם
 אחר ולמימר דאין חומרים עליו קדוש היום הא כפ"ג מנכרין ואמאי הא פלוגתא דר"י וריב"ל
 דר"י חמר הוא ואש"י לענין קדוש ולריב"ל חלח הוא ואש"י כפ"ג אין מנכרין עליו דר"י כיון
 דלבני תרומה חשיב ליה יין כ"ה לענין קדוש ול"ש קדוש מבפ"ה אלא לענין מיאום משום הקריבהו
 נא לפחתך אלא למעוטי שריחו רע ומשום הקריבהו נא לפחתך משום מיאום ומיהו כפ"ג מנכרין
 עליו כו' ע"כ • הנה מבוחר דהח תליא דהיכא דמנכרין עליו כפ"ג מקדשין עליו זולת נריחו
 רע ומבולא דאע"ג דמנכרין עליו כפ"ג אין מקדשין עליו משום מיאום ומשום הקריבהו נא לפחתך
 וכיון דמי ביטול צמוקין אחר שנפרדו מהצמוקין מנכרין עליו כפ"ג ה"ה שמקדשין עליו הלכך ללאת
 י"ח קדוש והבדלה ושלא ליבשל בגזר החרם הטוב והישר לקדש ולהכדיל על מי ביטול צמוקין ע"ד סכת'
 והוי יודע שבהיותי עסוק בזה דקדקתי על הש"ר כיצט שנוהגין לעשות בשוק השירביטב"ש למכור ימי
 הקץ שאינו ראוי לקדש עליו שאין לומר עליו בברכתו כפ"ג אלא שהכל כהיה בדברו שראיתי לרב
 ז"ל כמ"ס א"ח ס' ר"ב מחורשין א"כתב כתוב בח"ח על הארופי מנכר עליו שהכל ופשוט הוא וענין
 הארופי הוא שדורכין הענבים וחרר דריכתם משימים בתירוש עפר לכן ידוב שעה אחת או יותר
 מעט כדי שיכל היין היוז"מ"הם מהרה ויעמוד במתיקותו ואח"כ מחממין אותו ככדי שאן היד סולדת
 בו גם השירביטב"ש עשושין בשוק השירביטב"ש משימין העפר בתירוש כדי שיהיה מחוק ולא יהיה בו
 טעם קיוהואו"כ מ"ס מהארופי דבין כזה ובין כזה אותו העפר גורם שהתירוש לא יעשה יין אלא
 יעמוד במתיקותו ולכן דעתו מסכמת לנכר עליו שהכל וכמדומה לי שנקוטב"ך מנכרין עליו וכיון
 שנכתבו שהכל אין מקדשין עליו וזה כ"ל פשוט הנלע"ד

כתבתי הנעיר חיים כמאמר"י בנכנסת ז"ל :

כתרעס

ב נתרעס

אזמיר חלול הת"ל להח"ה כמה
 כ"ת הרבה על החכם השלם כמה"ר ;
 שנמר לגלול הס"ת וסע עליו המפה
 לו לתת טורה כזור מאחר שאין צורך להמתין כ"כ כמו שה
 לא יהיה פתח המפטיר עד שיגלול הגולל הס"ת פי"שית
 ויעתיקו החזן מהבימה למקום שיושב בו סס כשבוללין או
 להתחיל לגוללו אלא כל שהספר יהיה נסגר ויעתיקו למק
 כפירוש הראשון אין צורך אלא להתחיל לגוללו לא להמת
 דעתנו בזה :

תשובה

תמה אני על כ"ת שהחריד כל החרדה הזו
 להמתין כל הבליה והא ליתא שדברי חו
 שאלו היה כ"ת רואה מ"ש הרב ז"ל בה"שבת ס' רפ"ד ששכ
 כמה"ר שלמה כמה שהמתין עד שגלל הס"ת מכל וכל וז'
 המפטיר מתחיל עד שיגלל ס"ת כתב המרדכי פ"ד שר"י
 יבין אל המפטיר וכן פירש"י ז"ל ובשבלי הלקט כתב הטע
 והס קורין בנביא וכו' ור"איתו אינו מכיר וכו' ע"כ והשתא נ
 איכא כמה תיובי במלתיה חרא למה כמ"ס קמ"ז הביא דברי
 ולא הביא דברי המרדכי נשם הר"ש דר"ך שיבאר כל הגו
 דברי המרדכי ודברי שבלי הלקט ולא הביא דברי א"ח הא
 שגם הגולל יבין אל המפטיר וזה הטעם חפסו כל הפוס'
 בשלא יתחיל להפטיר עד שיתחיל לגלול ולא יאתין עד
 הבליה לא יתיב דעתיה אל המפטיר ומ"ס רישא ומ"ס כ
 שגמלנד שהרב ז"ל כמ"ס קמ"ז הביא שגרא ח' ובש"ר פ"ד ס' י
 א"ז'ל אין המפטיר מתחיל עד שיבאר לגלול הס"ת כו' ש
 ע"כ ומן התימה על כ"ת דאדרייק מ"ס ב"י לידוק מי
 הקצר כתב עד שיבאר לגלול דמשמע עד גמירא של גלי
 קח' כלומר כשסוגרו דמלבד דלא שייך שיעור כסבירת הס'
 הלכה רווחת דבסוף גולל ואח"כ מנכר כמו שפסקו הרמב'
 הל"ך כמ"ס א"ח ס' קל"ט בעד הרמב"ם ז"ל וכן פסק בס"ה
 בהגהת כ"י אות ז"ח וכבר הוא מוסגר ועומר משעה שם
 אחרונה באופן שמ"ש הרב כמ"ס הקצר עד שיגמור לגלול גל
 עד שיבאר ולא משיתחיל ומה דאה כ"ת לתפוס מ"ס כמ
 כמ"ס הקצר שהוא ממש כמו שעשה החר"ש ג"ר : ואם י
 היה רואה שדבריו כמ"ס בשני המקומות וכמ"ס הקצר הם דב
 זה אומר שחילוק העמיס תלוי כחילוק הפירושים דלמא
 שטעם הדבר משום דאיכא בזיון לס"ת שלא נגלל עדין ו
 אין כאן בזיון לס"ת ומאן דמפרש עד שיבאר כל הבליה
 נגמר הגליל מכל וכל הגולל לא יתיב דעתיה לשמוע למפ
 לרעת ש"ס הרב כמ"ס ס' קמ"ז וי"מ עד שיגלול שיהיה נג
 הפי' הראשון דאפי' מתחלה לא בעינן אלא כל שנסגר הס'

היום שנת לך וינספך ימך וירבו ימיך ויהי היום ימך ויהי היום ימך ויהי היום ימך ויהי היום ימך

פי חיים הם לנוצאים ולכל יעד

כבוד זכא עשה כבוד : יחד ימים ושנים חיים ושלום וצפון

ספר בני חיי משותף ליד ניה עץ זדעה

חכרו ומסיו גדול אדוני הרב הגאון הגדול המכורסם הסם נפשינו כחייס כמה"ר

זלה"ה אשר אור תורתו האיר וזרח לבנים בישראל בספר

ארבעה טורים רישונו כיכר נקפרן של זריקים מאיר עיני חכמים וגם לרבות ספר רינא דחיי על הסמ"ג

וקלת מאלות והטובות א"ה סכנר בלו על מונח הרפוס

וכן עתה זכינו לאורה להוציא לאור תעלומה ספרא דנא דאסתכת בבית גנניו של הרב המובהק זרע האתנים מוסדי הרץ כהה"ר

חוקיה רפאל חיים אלפי אנדארי היה

וחסיו הם' האם היין המלוין כמה"ר אברהם אלפי אנדארי היה

אחאן לסיפא מסי' קפ"ח והלאה עם קלת תשובות חלק אה"ע נה' עץ הגן נמלאו בבית גנניו של הרב המוסלח וכבוד ה' מלא כהה"ר חיים מודעי היה

ואפריון נמטייה לאיש החסד הנביר החכם המרומם על כל מטלה רמה ותהילה כמה"ר חיים זכה

חמיצי הי"א אשר הכרים התמונו נדבה לתת די מחסורו לצורך ההוצאה בכל מהל כל לזכות את הרבים זכות הרבים חלוי

בו זכות הרב הגאון המהמר זלה"ה יגן עלינו ולזרעו אחריו אה"ר

ומהויקבנו טיבותא לזכר וגדול ליאדריס היביר הם' הגדול

אהוב לסיפוס ולבריות כמה"ר דג"אל בכ"ר יוסף בירלה הי"א זק

הוא היה נגד החטלות נדב עו ותעלומות להוציא לאור תעלומה יכה סח"ק זכות מרן הגאון המחבר יגן עלינו ולזרעו אחריו כיר"א

הוכח לבית הרפוס על יד הקסם

האלם היין המלוין כמה"ר חיים ברוך כאפורטה הי"א גם ברכות יעטה לעילא הכל ברכתא

אורן ימים נישנו ובשאלו עושר וכבוד זכות מרן הרב הגאון המהמר זלה"ה יגן עלינו וזרעו סמיכין שלוהי אה"ר

ועתה יוצא לאור מחדש

ירושלים

שנת חמשת אלפים ושבע מאות ושלשים

לפי ס"א א"א א"א : ל

ספר בעי חיי נקרא עץ הדעת משיות חיד סיי קסט קע

תחלתו ביד גוי ומלכד זה משנה שלימה סנינו בפרק חין מעמידין וחלו דברים אסורין ואין אימורין איסור הנאה ככשין אדרכן ליתן בתוכם יין וחומץ ונגמ' ל"ג אלא אדרכן אכל ביוע אסור בהנאה ומ"ג ממורית דאור בהנאה התם לאיטבורי וזהמח הכא למתוקי טעמא ע"כ ופסקו הכוסקים הכי דאע"ג דר"י פליג על זה הלכה כחזקיה משום דרביה דר"י הוה כמכואר כפי קיד' ולא תימח דמסנה זו לא אברו אלא דוקא דברים אדרכן ליתן בהם יין וחומץ ולא דבר אחר אכל בגונחא דכ' שנותין בהם מים אלא לקיחיה בעלמא כותבין מטע חומץ או מי בוסר לא אדיר דכיון דמשום ליתא דיין נסך נגעו בה מאי אגא אס דרכן לעשות בחומץ או בוסר לכד או כשדרכן לעשותן במים ולערב בהם חומץ או יין או מי בוסר ומלאתי בתפובה להרשב"א ז"ל הביאה רבינו ההכחך ז"ל בסוף סי' קל"ד המשקין אדרכן לערב בהם יין או חומץ אסורים והרי הם ככשין לתת לתוכן יין וחומץ אסורים באכילה ואס ידוע שנתנו לתוכם אסורים אפילו בהנח' אסור' ומיהו איכא שמות' למכרו לגוי' חוץ מדמי יין נסך שבו ע"כ וכן מוכח מדברי הר"ן ז"ל דכל אדרכן לערב בהם יין וחומץ הרי הם ככשין אדרכן ליתן בהם יין וחומץ כללא דמילתא ככשין ששאין ישראל' אע"פי שנתן יין או חומץ או מי בוסר כל שאין היין או החומץ או מי הבוסר ני כרים חין לחוש בהם למנען של גוים אבל ליקח ככשין אדרכן ליתן בהם או לערב יין או חומץ או מי בוסר אסורין באכילה ומותרין בהנאה ואס ביוע שנותנין בה חומץ או יין או מי בוסר אדורין אף בהנאה ומיהו לא אדיר בהנאה אלא ככשין אדרכן ליתן חומץ או יין דהיין קודם שנתם אל הככשין נאמר משום שנתם יינן וכן החומץ קודם שנתם חומץ היה יין בידם וה"ל מתם יינן דאדור' בהנאה לדיין ואף גס זאת כתב הרשב"א ז"ל דימכרו חוץ מדמי יין שבו אבל ככשין שאין דרכן ליתן לתוכם חומץ או יין אלא דוקא מי בוסר אע"פי שביוע שנותנין בוסר לא אדיר בהנח' דמסתין למינקט חומרת האופרים הנבאר במגע גוי לאכילה ולא בהנאה וכמ"ס באכר כנסת הגדולה בי"ד סימן קכ"ב בהגהת הטור

ותמיה אגי אראיתי בקושט' מנהג פשוט ליקח מן הגוים כרוכ ככש כמים וכן קשוטין ככשין במים ואין מכלים ואיפשר דבקושט' הוא דבר ידוע שאין מערבין במים חומץ או בוסר אינמי אע"פי שנותנין בו חומץ או בוסר הוה העט וכיון דמין כשאינו מינו הוא בטל בס' כדאיתא בי"ד סימן קל"ד הגלע"ד פתבתי הלעיר חיים בכמה"ר ישראל בנכנסת זלכה"ה

סימן קע מעיר מבצר שנת התכ"ד

דקדק ישראל דקדקך כהררי אל אשר ברא אלהים וכל קדושים עמו לשרתו ולכרך בשמו והבדילו לו להקדישו קדוש קדוש כתר תלכות בראש תפארת אנשים יכתוב לו רובי תורתו חקיו ומשפטיו כי בו נחר וחסק באבותיו ה' אלהיו עמו ותהי המארה על שכמו לא חסר דבר ומילתא דמסתבר דעיל ונפיק בלא בר ויארוב כל מחמדי עין בן פורת עלי עין

עין הארץ להאיר על הארץ האופט כל הארץ בהלו נרוכר מלכה ותורה אור אור יקרות בודקין אותו כשכע חקירות להבין ולהורות והיו למאורות לא ידעתי ספורות נהר פלגיו פלגי מים מים שאין להם סוף בוף' דבש אמרי גוטס ה' לחנות זאת התורה אשר שם שם שם לו חוק ומשפט דנהירין ליה אבילי דאורייתא באהורחי דנה"ר וע"ה על כן לבני

וכתב הרב ז"ל בכ"י וכ"כ סמ"ג דמדיוק זה למדנו ריין שנתנו עט תבשיל או עט משקין אחרים ונגע בו הגוי קודם שהרתיח על האור מותר וגם זה כתב בסה"ת ע"כ ונראה דמ"ג וכ"כ סמ"ג קאי אה"ל לעיל שכתבו התוספות דמלתגיה בתוספתא אלונגתית של גוים אסורה מפני שתחלתו יין משמע ואס תחלתו יין של ישראל מותרת היא במגע גוי דאי קאי למאי דסליק מיניה למ"ג הר"א"ס בשם הר"א"ס ז"ל אדקדק כן מריבא דרבייתא חין גילוי מזה בלברי הסמ"ג שתחלת דברי הסמ"ג הם כפי פרס"י ז"ל וכן פירשם רס"ל ז"ל בניאוריו לסמ"ג ז"ל אבל קשה דמדמסיים הרב ז"ל בכ"י וגם זה כתוב בס"הת נראה דקאי למאי דכתב הר"א"ס ז"ל דאי למ"ג החומץ כבר כתוב למעלה ס"כ באכר התרומה ומלאתי למהר"י בניאוריו לסמ"ג פירש תחלת דברי הסמ"ג שכתב יין שנתנו בתבשיל או עט משקין אחרים ונגע בו הגוי קודם שהרתיח על האור מותר ור"היה מיתגיה אלונגתית כנרבייתא מותרת שירוש כנרבייתא שלקחה גוי מישראל טעניה מיינו של ישראל ע"כ כפר"ת יע"ש וא"כ לדבריו ז"ל הו דמיתית ר"היה מהברייתא ל"ל דקדוק הר"א"ס ז"ל ויוליגם רבינו המחבר ז"ל הפרש כן דברי סמ"ג אבל איני רואה אום גילוי בדברי הסמ"ג שמפרש כפר"ת והנכון כפירוש רס"ל ז"ל ואין שיהיה בין הכי ובין הכי לכ"ע תבשיל שיש בו יין שנגע בו הגוי קודם שהרתיח מותר

וכתבו בתום' ואומר ריב"א דוקא תבשיל לפי שאין ניכר היין בעין כלל אבל כשאימין אותו בשומין או בחרדל שאל יא לחוש למגע גוי לפי שהוא בעין יותר וכן הלכה למעשה ע"כ אבל בהנהגות מיימון כ"ה מהמ"א הביא דבריהם הרב בכ"י י"ד סי' קכ"ג כתבו בשם סמ"ק דב מוריים חין להתיר מפני שרוב כעמים היין אף למעלה לבדו בלא תערובת מיהו חרדל שהוא עב הרבה כ"ל להתיר בדיעבד אף נכון ליהזר עכ"ל ובהג"ה מרדכי בפרק חין מעמידין והנראה בתנהגות הר"ם מטיקסין למרדכי שנתפס נקרקח כתו מכאן יש להתי' בלשיות שנגע בו הגוי וכמו כן חרדל שנגע בו הגוי ע"כ וכיאור דבריהם בלשא וחרדל שהיה בהם יין ונגע בהם הגוי גס בשלטי הגבורים פ"ב דע"ז כתוב דאזתה מטעמת שאכנו טושין מלגוזין ופת ומערבין לתוכה חומץ דלאח' שנתער' בחומ' לתוכ' חין במגע גוי כלו' משו' שאינו ניכר אבל המטעמי' שאוכלין קודם טעורה שקורין אינסאלארה מטעמי' וחורת וככלים שנותנין בתוכה חומץ והוא בעין כ"ל דאסור במגע גוי כיון דהחומץ בעין ע"כ ויראה נרור ללא בליגוי כל הני רבנותא על ריב"א שאמר חרדל שנתנו בו יין שנגע בו הגוי דריב"א ז"ל מיירי בחרדל שאינו עב והיין ניכר בו בעין והני רבנותא מיירו בחרדל עב שהיין אינו בעין וכדמוכח לגוים ז"ל ומכאן מודעא לנדון שלנו כככשין הללו של ישראל שנגע בהם הגוי אע"פי שנותנין לתוך המים חומץ או מי בוסר דחין לחוש למגע הגוי כיון שהחומץ והבוסר מעורב במים ואין ניכר בו החומץ או הבוסר לא במראה ולא בטעם וטריף מחרדל עב ובלשא שיש בו יין ונגע בו הגוי לכ"ע חין בובית מיחוש למגע גוי וזו אינה לריכה לפני' המנס אס באה האאלה על ככשין של גוים אעשהום גוים אס מותר ליקח ממנו הא ודאי פאיט' דאסור גמור הוא דאע"פי שנטעו החומץ או מי הבוסר מעורבים במים מעיקרא כשהיו ביד גוי קודם העירוב כבר נאסרו במגע הגוי וכי משום דאיטרוכ פקע ליה אימוריה וכדרך שאמרו נגמ' על יין מבוהל ועל חומץ של גוים וכי משום דאיפסיל או החמץ פקע ליה אימוריה ומכל האמור למעלה מבואר אימור דבר זה הוא אלונגתית בין לפירוש רס"י ז"ל בין לפירוש ר"ת עטס אימורה משום היין שהיה

10

ומכני זה כשגורו על חסם ייכן ונזרו על כל יין שיגע מן היו
סיכיה אחר ככח'ל'ל גזרו אל'ל על היו הראוי ליהך לפיכך
יין מנבל כל יבר'ל'ל סגט בו הגו אינו חסור ודורד לשתות
עם הכותי בכום אחד אל'ל יין מנוג ויין אשתחיל להחמיץ
ואיפסר שיסטה אם נגע כגוי נאחר ע"כ

וגרחה לקובר השנתי בי מ"א הרמב"ם ז"ל יין מתוק שא"ל
להזבח אינו על יין בן יוחי ביומו עתן שגרושם יין עליו
אכילו למזבח לא דבר אל'ל על יין שגרו עליו מ' יום ועמד
מתוק זהו היין הכסול למזבח לפי שכל יין שגרו עליו מ'
יום זהו מתוק יום בשורה הוא כי עתיד להתחמץ וכל
הטומד להחמיץ כחמוץ דמי לפיכך פסול לגבי מזבח ואין בו
דין נסך אל'ל זה התירוט שהשליכו בו עפר ואכר שיטמוד זה
יהיה במתיקותו עד שיכסלו לרוב'ל'ל הרי סם יין עליו ומתקך
במגעו וכסגטו בו הגוי ואסור לקנות מן הגוי הרבם הנעשה
ממנו

→ ואם באולי המתיר ממ"א הרמב"ם בהלכות מ"א
וכן יין כמוקים ויין מנאם אל'ל סכה מ' יום והעפר
שניזנין בו אינו מעמידו מ' יום ולא עטיל מל'ל דבר זה אינ
ל'ל טעם ולא ריח שהרי ביעטר כשר כמ"א הרמב"ם ז"ל ואם
בהסוך נזכות המתיר דמ"ל דוח העפר לדין הדבש יחשב
שכתב עם הרמב"ם ארו נאוי המערב שאם נעטרב ביין יאר'
מעט דבש או מעט שאור האויל ואינו ראוי לגבי המזבח הרי
הוא כמבוא'ל או ככשר ואינו מתגסך ומותר לשתות' עם הכותי
ע"כ וא"כ איפה זה העפר כדבש יחשב שמתיקו ומעמידו
במתיקותו ימים מפ'ל'ל הכה לחסרון ידיעתי כי נתן טעם לכנס
א'ל מכני שהעפר אינו מוסיף לו מתיקות אל'ל שמנרו וכל'ל
ומאככו בל'ל ועוד את"ל שזה העפר כדבש יחשב כרי כתב
מין בעל כסף מאנה ז"ל שאבות האר'ל'ל דוח הור'ל'ל זו כשתי
ידים וכס'ע טור י"ד מ' ק"כ'ל'ל כתב יין שמתרבין בו דבש
ופלפלין אם כשתנה טעמו מחמתם אינו נא'ל במגע הגוי
וכדב המפה והוא הדין בדבש לחוד וא'ל פלפלין לחוד ע"כ וא"כ
זה העטר ליומו ול'מים אינו מפיג טעמו אל'ל שגממיו
על רגלי במתיקותו עד שיתכשל לדבש • ועל שטעמו אותי
עוד שהשליכין בו חרול כו' גם בזה איני מתפק אם יש לו
דין פלפלין אם לא אמרתי להם החרול הזה מה יועיל בו
אחרו לי שגממיו גם כן במתיקותו אחרתי להם ישלכו
חרול ל'ל והעפר למכ אחרו לי שהעפר מוכך אותו
והחרול מעמידו קטוק לדבש אם כן האיסו מים הסיכו
קמח כי החרול אינו מאנה טעמו וכימוקו עמו • ולענין
כונת הגוי שאין מחשבתו לשם יין אל'ל לשם דבש לא עלה
בידי להאריך בדבר הזה כי אין בידי מאכט ע"ו עיין בארשי
הדברים ואף כי אחרי בלותי נזה הענין היתה לי טובה
בטין בן אלהים שמלאתי בתשובות הר"ן ז"ל מנירונה סי' ע
ב' על ענין כוב'ל'ל בזה שאק'ל בארץ הו'ל'ל רגילים היאמט'ל
לקחת הענבים ומטימין עליהם עפר לכן יייע שעה אחת
או יותר מעט קודם דריכתם כדי שיבול היין היו'ל'ל מהרה
זיעמוד במתיקותו ואחר כך דורכים אותו ומכשלים אותו
היין נישול יפס עד שיתעבה ונעשה כעין דבש והורה
לאיסור ומאס ראיה יותר לנהו'ל'ל לראור ומה התם שקוד'
דריכתו הענבים משליכין העפר שפסת דריכתם אין סם יין
עליו כמו שהורה המתיר ועם כל זה הורה הר"ן לראור ק"ל
לנ"ל כי אחר דריכת הענבים והתירוף נגת או בחבית סם
משליכין העפר כי כבר סם יין עליו מכ"א שאסור •

ולחמתי נאליכול יע"ל לא כתבתי מתרי טעמי חדא כי
הם נוגעים בדבר גיחוקי בתורת' אומנותם ומנהג אבותיה'
בידיהם ועוד כי לא אמתתי להם קל קן קולמוסא ושור
שהכ' השלס כמב"ר שמטון בן חניב גר"ל לא בריא וחולה
לר'עיים

לכני לא יחול הלכרט כורתא כנוימ'ל'ל וקורט חלתי'ל'ל
ונטיפת חרול אשרי משכיל אל'ל

עין

המים בכתח עינים מקור מים חיים אחר לא
יכזבו מיתיו מי פטרה ערו ערו ערו היסוד
מהום אל'ל תהום קור'ל'ל ליקול ליטור'ל'ל כל משכריך ונליך מחזיר
בש'זות ולכל עיף וכא'ל ובריא וסמ'ל'ל מרגל'ל בפומיה
הוא וסמ'ל'ל רחמי היא מול'ל'ל כמול'ל'ל סלו'ל'ל נוסך כסיר
ויהלום לשמור את דרך טף החיים

עין

משפט מקור הדיק מחזיק כל בדיק ולודק הדיק
ומאורתו וחיץ רתו להסיב לכבות בניס ואבות
סרחה סרחה בכל מדינות המל'ל'ל מלכו כל עולם ולכו כפסמו
אל אולם החיה חיים יחי'ל'ל לטולם אל'ל יאוב רך נכלס •

עין

ארוני אל'ל יריאיו והקדים קרו'ל'ל לתורתו לטומת
מסגרתו לכן שמי כפי כחלמים אלחתי ירי ויל'ל
שגדר ה'ל'ל'ל ומרגמי תורה היא וללמוד לני כריך ובכין
ואריך לקנות דבר חכמת בינה זה יאל ראשונה ודור'ל'ל פבונה
ונל'ל'ל'ל החוקתי ולא אר'ל'ל ממ'ל'ל'ל ועל חסידותו כטחתי כי
לא יגראני ההתפסח ובייתי בעיניו כמתעת' ואכריין נמטי'
כי אמרתי כל'ל נחיה ואל'ל יבנה עבות עני כמוני אני לא
אלחתי כי אם כרתיני הבאר מים חיים

ע"ה

בא'ל'ל'ל כמגלת וסר ואיפור חמתי ולא התמהמהתי
בו בטח לב תורתו ונעזרתי לחקור ולדרוש להו
בשורה כרה ראש בחוף ובראש המה יכנו ואני אהרום כי
אערוץ המון רבה ונהמתי על עכר ואסר שנהגין כותן הבכיר
ל'ל'ל חליר שמניחין ור'ל'ל'ל'ל ב'ל'ל'ל'ל אחר הדורם הישראל'
בגת אל'ל'ל'ל ואל'l'
יחזר כדי שיכול יזדכך ויתברר התירוש מהרה ויעמוד
במתיקותו ימים עד שיתכשל ויעשו ממנו דיבשי הנק' ארוני
וכוהגין פה שאחר שמשליכין בתירוש ההוא אותו העפר
פסם נא'ל'l'
לכסל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'l'
כהגו ממי עולם וסגים קדמוניות ואמרתי להם קדמוניות אל'
מתכוננו מהיכן ומאיין הרגלים ולא מלחתי כפייהם מענה
נרשו שמ'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'l'
בנאליכול יע"ל ורע עלי ההעשה וכאן היה וכאן נחל'ל'ל'ל'
חי'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'l'
בר'ו אל'ל'ל'ל'ל'l'
סכולם לפי שכיון שהשליכו העפר בתירוש אין סם יין עליו
ול'ל'ל'ל'l'
לאחרת'ל'ל'l'
שיכסר ל'מים והרבה יינות יפים וטובים ל'מים נפסדים ולא
י'ל'ל'l'
וטבאבו יין טוב מתוק לחיך אוכל יעשה לו באופן אנהיותו
תירוש סם יין השלי'ל'l'
היין הזה מן הגת כל'ל'ל'l'
בו התר לקנות אותו הדבשי ואני בעיני חקרתי ודרשתי על
מה שמך המורה להתר בדבר זה ואמרתי אולי מ"ל למתיר
לקתיר ממ"א הרמב"ם ז"ל פ"ו מהלכות איסורי מזבח הכ"ט
ז"ל ואלו היינו הפסולין לגבי מזבח המתוק והמעושן והמכוס'
בואם או כשתש עד שגממנה טעמו לבישל אכל יין שמחמתין
אותו כשתש וכן יין למוקין ויין מנתן אל'ל סכה מ' יום כל
אלו היינות לא יביא לכתחלה ואם הביא כשר ע"כ ואיפסר
שעל זה שמך המורה להם להתיר'ל'ל'ל'ל'l'
הפך לכן טהור הוא שגממיו במתיקותו וכיון שפסול לגבי
מזבח אוב לא שייך בו סוס נסך לע"ו וכמ"א הרמב"ם כפי'ל'
מכמ"ל'ל'l'

ספר בעי חיי נקרא עץ הדעת פשוט חיד ס"י קע קעא

11

לדעת לא מלאני לבי להעריך עליו ה' ירפואה רפואה
 שלימה אבי' ד' אמתיו ונמרתי אלכה ואשוב' אל אבי הרשון
 כי חיים הם למולאיהם למולאין ומלואין כפה וכחסי
 תורתו נשעתי כי על הכל יבוא דברו הטוב ומה' תהיה
 מסורתו שלימה והנה בשמים ערי וסהדי במרומים ועל
 הדרך מחמת ארזי יודע שלא מהיותי מיום דעתי אותי
 נפש חפץ חופף במלגת השם והמעלה לבוא במשטול ההורר'
 כי ידעתי שלא ידעתי ספורות ואמרות פהורות כי אם לעלמי
 אני יודע שלא יעלה הפורץ לפרוץ גדר להחיר את האישור
 הנלפ"ד כתבתי לרוח אמרי גואף אברהם בלאנייחא

כל הקפדתו הוא על המנהג שנוהגים לתת העכר קודם
 דריכת העכבים אבל אם יתנו העכר אחר דריכת העכבים
 שכיר דמי ועוד אם יש חילוק בזה וכשהוא בלך העכר אחר
 היותו תירוש מותר מה נקטיש המתיר מדברי רבינו האי
 גאון ז"ל שכתב חכמי הגמון הוא הדבש שנעשה מיון
 כו' ובדאי דאין כונתו לומר שהיה צידו אל גוי יין נהור
 ואחר כך ביאלו דבזה לא יטעה רבינו האי חלילה וכי משום
 דאיבטיל איפקע ליה איקוריה ואע"ג דהר"ן ז"ל כתב דהלמי
 טועה כתב כן וחס ליה לרבינו האי ז"ל ליתא הכי היינו
 מפני שאומר הר"ן ז"ל דבין ניתן העכר קודם התירוש ובין
 ניתן אחר שנעשה תירוש מגט גוי אומר בו ולכן כתב דה"ל
 דרבינו האי יאמר כן משום דלי בשיל פקע ליה איקוריה אף
 ע"ג דנניעתו היה אחר שהשליכו העכר אבל אי הוה ס"ל
 דכאנעו בו הגוי אחר שהשליכו העכר אחר היותו תירוש היה
 מקיים דברי רבינו האי גאון ככה"ג אלא ודאי הדברים
 מוכיחים דהקפדת הר"ן ז"ל לאישור הוא בין שנתנו העכר
 קודם דריכת העכבים בין שנתנוהו אחר דריכת העכבים
 ולא בעינן מחשבה לענין נגיע' הגוי וכמו שהאריך שם הר"ן
 ז"ל וזה פשוט בעיני וכן המנהג במקומות הללו אף על פי
 שנתנין העכר אחר היותו תירוש נזהרין בו במגע גוי עד
 שיתבטל על האור וירתיח ומתוך דברי הר"ן ז"ל בתשובה
 זו יתבאר לך דה"ל להר"ן ז"ל דאין המתיקות מתירו כנגע
 גוי בהיותו מתוק בעורו תירוש שהרי לא ליד הרב ז"ל
 להתיר תירוש זה מפני המתיקות משום דה"ל דאין להתיר
 מטעם מתוק אלא אחר שנעשה יין ועדיין מתוק הוא אבל אם
 בעודו תירוש הוא מתוק לית לן בה

סימן קע"א וזה אשר השבתי להחכם הנז'

פרצ'א דמותי קלא מזון ומטיק שמעתתא אליבא
 דהלכתא ההכס השלם ותהולל מאד כמה' ר'
 אברהם בלאנייחא גר"ו לבלום אין קץ כי אראה שמד מטע'
 אלכעשותיך ככתב עכסה ימיך אורו נא עיני אור יקרות
 ותחשב לי ראה כתיך

והנה כ"ח נא ונתן בנדון הלז של הדבש המנהגין לעשות
 בקאשטיליוס אי יאות עבדין למסרו כיד גוי
 קודם שירתיח על האור מפני המתיקות וידעתי שלא היה
 צריך כ"ת להאריך כ"כ כי אם להגדיל תורה כי התשובה של
 הר"ן ז"ל שמלא באחרונה היא מקור דין זה והיא מכתב
 פי המסקפק בזה שהוא משם כנדון שלנו ועם שכת' כתב
 שהדברים ק"ו אינו בעניותי איני רואה ק"ו ואזרבה בהיותי
 גואף ונותן בזה עם החכם השלם כמה' ר' אברהם בכה"ר
 אהרן די בוטון ז"ל פח לי כי הרב המובהק מהר"ר מאיר
 די בוטון זלה"ה לא היה מורה בדבר לא אישור ולא התר והיה
 אומר להם אני איני מושה במעשי' שכבר הנהגתם כך ואם
 השאלו ממני חתימתי להתר איני נתנה ושאלתי לו למה
 נחפה אל הכלים ולא אשר להם בכומצי מאחר שהר"ן ז"ל כתב
 יש לנהוג אישור בדבר ופורץ גדר יסכנו נח"ס והשיב לי
 שהיה מחלק בין תשובת הר"ן ז"ל לנדון שלכם כנדון הר"ן ז"ל
 הוא שמאליכין העכר קודם דריכת העכבים והמנהג
 שנוהגים בקאשטיליוס הוא שאחר שנעשה תירוש יפה
 משליכין העכר ושאלתי ומה בין זה לזה והשיב
 דכשמאליכין העכבים בהיות עכבים אם רולים לזכך אחר כך
 לחזור לעשותו יין יכולין ע"י השגת ש"שימו כפי הגת וישחור
 היין כנראשונה אבל כשמאליכין אותו אחר היותו תירוש
 א"ל להזכיר ולחזור לעשותו יין והנה רואה כ"ת מדברים
 אלו מדברי כ"ת שגאב ק"ו לנדון שלך כנדון הר"ן ז"ל וכפי
 מה שאמר החכם השלם הנז' בשם הרב הנז' ונהפוך הוא ונדון
 הר"ן גרשע מהמנהג שנוהגים עכשין ואני אומר לא כדברי זה
 ולא כדברי כ"ת שהמנהג גרוע מנדון הר"ן ז"ל ולא כס'
 הנז' לנדון הר"ן ז"ל גרוע מהמנהג המאחר שנגיעת הגוי
 בתירוש אינו אלא אחר שהשליכו העכר מה לי אשליכו
 אותו קודם דריכה מה לי אחר דריכה ומ"ס החכם השלם
 בשם הרב הנז' אינו כדאי להתיר לקיחת הדבש מן הגויס
 חיה דמי האומר דגם כשהשליכו העכר בתירוש אחר דריכת
 העכבים אם ירצה למנוע ע"י השגת דלא יחזו' היין כנראשון'
 ואף אה"ל דהכי הוא זה לא מעל' ולא מוריד דאין לנו בניעי'
 דגוי אלא מקומו וקטתו כיון דהקמת תירוש הוא מה לי אה"ל
 להעשות יין לימים עוד וכי אם ניקח איזה דבר וכשליך
 בתירוש ונדע שאותו דבר יחשיך לייין ולא יבא לידי יין לעולם
 נחיר בו מנע גוי חלילה ועוד שאם הדברים כנים שלא
 כקבך הר"ן ז"ל כנדון שלו אלא מפני שמאליכין העכר קודם
 דריכת העכבים אבל אם היו מאליכין אותו אחר דריכת
 העכבים היה מותר למה אשר להם בהחלט היה לו לפרש

אברהם בתמוס' בתנחות פירק כל הקרבנות עלה דהך
 מתני' דאין מביאין לא יין מתוק ולא מטובן ולא
 מבושל פירשו בו שתי לאונות דכלאון ראשון פירש מתוק
 תירוש שלא עברו עליו מ' יום וכלאון שני פירש מתוק מאליו
 ולא מחמת השמש והסכימו התוס' לפירוש השני ומ"ה אף
 ללאון ראשון לא מפני היותו פסול לנסכים נחיר בו מנע גוי
 דהרי יין מוזג ויין מגולה פסול לנסכים ומנע גוי אומר בו
 אף יין מתוק שהוא תירוש תוך מ' יום אע"פ שפסול לנסכים
 מנע גוי אומר בו תירוש שהרי שנינו בפרק רבי ישמעאל
 מאימתי נקרא יין פירוש ליאשר בנענו גוי המתהיל ליהסך
 כו' ואם תירוש מעשהו אומר בו מנע הגוי כל אשן בתוך
 ארבעים

ועוד אנו דלכילו דנימא דיין מתוק שער טליו
 מ' יום פסול לנסכים מנע גוי אומר בו דלא תליא
 הא פהא ובמ"ס ודבר זה מבריה אני מן הירושלמי דגרשין
 הזס ריב"ל היה אומר מתוק מר חד אין בהם משום גילוי
 ולא משום יין נאך רבי סימון מפרש החד קוגריטון החד
 פנישתיוכו המתוק מהו חמרא מבושלא רבי יאושע בן
 זירוד הו"ל יין מבושל שתייחד ברשות נכרי אחר ליה כן
 אחר ר"ל מתוק אין בו משום גילוי ולא משום יין נאך ע"כ
 ולכאורה איכא לאתמוהי דהיכי קאמר בירושלמי דהמתוק
 הוא יין מבושל דהמשע דמתוק ומבושל חדא נינהו ואלו בכל'
 כל המנחות תנן לא מתוק ולא מטובן ולא מבושל דמשמע
 מתוק לחוד ומבושל לחוד והיה כ"ל דהירושלמי היה גורם
 במתנתו אין מביאין יין מתוק לא מטובן ולא מבושל והנח
 והדר מפרש לא מתוק ע"י עיבון ולא מתוק ע"י ביבול אלא
 מדברי רש"י ותוס' והרמב"ם ז"ל אין מביאין כן ולכן אני
 אומר שעת הירושלמי דלא כל הפסול לגבי המנחה אין בו
 משום יין נאך שהרי יין מוזג ומגולה יוכיחו כמ"ס להעלה
 ולכן ס"ל דתרי מיני מתוק איכא אחר מתוק ע"י ביבול ואחר
 מתוק שלא ע"י ביבול הלא מאליו ואותו שהוא מתוק שהוא
 ע"י ביבול אין בו משום יין נאך ואותו מתוק מאליו אע"פ
 שאינו

12

סימן ה

עפ"י אשר בנתיב העניינים תוכיח

שאלת: בארין הזאת רגילין הישמעאלים לקחת הענבים ומשימים עליהם עפר לכן ידוע שעה אחת או יותר מעט קודם דריכתם כדי שיצול היין היוצא מהם מהרה ויעמוד במתיקותו, ואחר כן דורכים אותם ומבשלין אותו היין בשול יפה עד שתעבה ונעשה בעין דבש וקוראים אותו דב"ס, והוא כמו ארו"כז שעושים בארצנו רק שזה לבן וערב יתרי ממנו כי העפר מיפה אותו הרבה, ונחגנו בו איסור מיום באנו לארץ על פי החכמים שהיו הגה ז"ל, וכימיהם היה בדמיסק נכבד אחד ובעל הוראה בעיניו והתיר בכח הראיות שאכתוב בקוצר, ונחלקו עליו כל החכמים הר' שלמה יעמנואל והר' פריץ והר' שם מוכ"ז ז"ל, וכימיהם לא היה

שינויי נוסחאות

- סימן ה. 1 צפת | ר צפת. 2 צפת ... תוכיב | מ חסר, ל פ בסוף סי' ה, ועי' הערה 1. 3 תוכיב | ב פ תבנה ותכונן, ר תבנה ותכונן בבי"א. 4 לבן | ל חסר. 5 מעט | מ או מעט. 6 שתעבה | מ ק ר שתעבה. 7 ארו"ב | ל אירו"ב, ק ארובה, ר סירו"ב, בשו"ת בעי חיי שבערה 3 ארופי. 8 יתור | ר וישה, מהדו קעניגסברג: ויפה. 9 באנו | ק בואינו. 10 לארץ | ב מ ק ר בארץ. 11 ז"ל | ל מ ק חסר. 12 הוראה ק הוראות. 13 בעינו | ק בעינו. מהדו קעניגסברג: בעירו. 14 בכח | ל מכת. 15 עמנואל | ל עמיאל, מ עיואל, ועי' הערה 7. 16 בארץ | ר חסר.

להתירו משום יין מתוק משמע דלא מכשירים כמתוק ע"י בישול אלא אחר שהוא יין והוא מתוק, אבל אם בעירו תירוש הוא מתוק ולכשיתמלאו לו מ' יום הפך טעמו כטעם יין הא ודאי לא יקרי יין מתוק להתיר בו מגע גי'. (5) עי' ש"ך יו"ד סי' קכג ס"ק מט שהכוי דברי רבנו להוכיח דלא כהבנת הלבוש שם דמירי בובש דבורים (ובש"ך שם וקורין אותו דבש, וצ"ל דבי"ס), וכ"כ בכנה"ג הגהב"י אות ק"ט ובשלחן גבוה ס"ק עג. ועי' סי' ס"ק יח שפי' הדבש הנה תחלתו יין גמור ואח"כ מבשלין אותו עם מיני בשמים עד שנעשה דבש, וכנראה לא ראה דברי רבנו רק מתוך הבי"א ועי' להלן הערה 64. (6) בשו"ת בעי חיי הנ"ל: צ"ל וך וישר פעלו, עי' עיונים ומחקרים הנ"ל עמ' 57 הערה 8. (7) הרב י. ל. מימון במאמרו על חכמי צפת בסני כרך יא עמ' ק משער שיש כאן ט"ס וצ"ל: עמיאל, והכונה לר' שלמה עמיאל תלמיד הרשב"א, ואכן כך היא הגירסא בכ"ל עי' שו"ת. וראה אנציקלופדיה לתולדות חכמי איי הי"ג עמ' קכא. (8) הרב מימון שם כתב שהכונה לרבי פרץ בני של רבי יחיאל מפרין אי תלמידו, הרב י. שציפנסקי בספר איי בספרות התשובות היא עמ' 4 הערה 4 משער שהיא ר' פרץ ב"ר יצחק הכהן

היבא בבי"א הנ"ל. (11) שיטת רבנו הובאה ברמ"א אר"ח סי' שכו ס"ב בשם י"א ועי' בארוכה בשו"ת מעיל צדקה הנ"ל.

סימן ה. הובא בבי"א יו"ד סו"ס קיג וסו"ס קכג. (1) עי' שו"ת שכמה מהדורות הובאה כותרת זו כסיום לסי' ה, אבל עי' להלן סי' ו: עוד שאלת באה הגה עיר צפת. וכבר עמדו בזה רש"י"ק ב"עיונים ומחקרים" ה"ב עמ' 56 הערה 6 ועמ' 278 הערה 7: וספר איי בספרות התשובות היא עמ' 278 הערה 2. (2) עי' "עיונים ומחקרים" שם עמ' 55 ולהלן. (3) עי' שו"ת בעי חיי יו"ד סי' קע שאלת חכב אחד בשם אברהם פלאניאש שלמד מדברי רבנו בק"ו לאסור אם משליכום העפר אחר דריכת הענבים שיש כבר שם יין עליו, ושם בס"י קעא בשם מהר"ר מאיר די בוטון להיפך דאם משליכום העפר אחר דריכת הענבים מודה רבנו שמות, והרב בעי חיי בעצמו כתב שם דהכל שיה ואין צד יותר לאסור או להתיר באחד מהם. ועי' כנה"ג יו"ד סי' קכג הגהב"י אית ק"ט ובספר רוח חיים יו"ד סי' קכג אית ה, ועי' להלן הערה 36. (4) עי' שו"ת בעי חיי יו"ד סי' קעא ובכנה"ג סי' קכג הגהב"י אית קב שדייק מדלא צידד רבנו

לא תני
יו, ומי
א, ומי
ק שור
דידה
סבירא
ן מפני
ן דעת
במים
על זה
שתהא
וכיון
[שבת
" וכן
ז הכי
איתא

ן הכא.
רימונא
: דברי
ר ד.
שאמרו.
דברים.

אחר.
וידושו
נו גם
במ"מ
קמו ב
ידושו
שו"ת
דאינו
אלא
חלקו
לדיד
דמ"ן
הסימן

יצא מגור דחייב היה באופן ל' טעם מרעל נתיב
ד"ר מנחם אברהם - מכון אגוד ארבע והורג
מכון רמב"מ
יצא מגור י"י בוגל' ל' טעם א' סגור
בוצאה מכון אגוד - כוללת יתרון

בארין פוצה פה ומצפצף עליו היתר, ועתה בעונותינו אחר שנתבקשו כישיבה של מעלה קמו המתהבמים ורצו להתירו והם נעזרים בראיות ההכם הנזכרים והוסיפו הם מה שאכתוב, ומאשר הדור פרוץ להקל ויסמכו על משענת הקנה הרצוין בכל דבר לקולא. בקשתי לדעת הסכמת הראוים לסמוך עליהם, זהו תורף דבריו. וכתובת לשון הר"ר יעקב מדמשק: הוא זה: מצאנו כתוב בשם רבינו האי גאון ז"ל שהדבש השנוי במשנת אין מעמידין [ע"ז למ בן ואלו מותרים כאכילה הלב שהלכו גוי וישראל רואהו והדבש (והדברנות) (והדברנות) שזה הדבש הוא הדב"ס שנעשה מן היין מדקתני להו בהדי הדדי תרווייהו הדבש (והדברנות) (והדברנות) ומה (הדברנות) (והדברנות) אף הדבש דבש ענבים, ע"כ. ואנו מצאנו ראיות הרבה בתלמוד לדבריו, ואין לתפוש עלינו על שאנו מביאים ראיה מטהרות על המאכלות, שהרי רבותינו ע"ה (דמין) [דנין] ומדמיין דבר לדבר כמו ששנינו כפרק כל הגט [גיטין לא א] המניח פירות להיות מפריש עליהם תרומה ומעשרות, מעותי להיות מפריש עליהן מעשר שני מפריש עליהם כחזקת שהם קיימים, ואם אכדו הרי זה חושש עליהן מעתי לעתי, ואמרין בגמרא [שם ע"ב] חלוקים עליו חביריו על רבי (אליעזר) [אלעזר] דתנן [מקואות פ"א מ"ב] מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע: טמאות, הרי שנתברר שדנים ומדמים מענין לענין. ומצינו דברים רבים הולכים אחר הכוונה והמהשכה בהרבה מקומות בתלמוד, בפ"ק דסוכה [יט ב]

שינויי נוסחאות

17 בעונותינו | ל מ ק בעונות. 18 שנתבקשו | ל נתבקש, מ ק ר אשר נתבקשו. 19 הנזכר | ק ההוא. 20 לקולא | ק נוסף: ולא להורא. 21 הוא | ל זהו. 22 מצאנו | ל והוא מצאה. 23 ודובדבנות | ע"פ מ וכה לפנינו, ק ר ודובדבנות. 24 מן היין | ר מין. 25 מדקתני | ל מדמקשו, מ פ מדמקשה, ק מדמשה, ר מדמשי. 26 בהדי דודי | ל מ ר בהדי, פ ק בהדי. 27 מענבים | ר מן היין. 28 ענבים | ק מענבים. 29 המאכלית | ק המאכלות האסורות. 30 שהרי רבותינו | ל שהרבה מרבותינו. 31 דנין | ע"פ א ב ל מ ר, ק חסר. 32 ומדמין | ק מדמין. 33 תרומה | ל תרומות. 34 מעות | ל חסר. 35 מעת לעת | ב נוסף ע"ה: דברי ר' אליעזר בן שמוע, וכ"ה במשנה שבמשניות. 36 בגברא | ב נוסף ע"ה: אבר ר' אלעזר, וכ"ה בגמ'. 37 אלעזר | ע"פ ק, וכ"ה בגמ'. 38 שנתברר | ק נתבאר. 39 רבים | ק הרבה. 40 הפרש ביניהם | ב פ ר ביניהם הפרש, מ ק ביניהם.

חברו של רבנו, או רבנו פרץ מקורביל בעל ההג' על הסמ"ק, (9) הרב מימון שם משער שהכונה לרי שם טוב גאון בעל המגדל עז. וע"י עיונים ומחקרים הג"ל עמ' 58, איי בספרות התשובות הג"ל הערה 5, אנציקלופדיה לתולדות חכמי א"י ח"ג עמ' קכה, כפר קארו (ירושלים תשכ"ט) עמ' ח וראמז לוינגר בספונות ז. (10) רש"ח קוק בעיונים ומחקרים הג"ל עמ' 274*8 משער שהכונה לרי יעקב סקילי בעל תלמוד תורה שחי באותה תקופה

מחצלת של קנים: טבעת אדם מקבלת ביניהם: רק המחשו: טומאה כאלה המה יתכוונו וכ"ה, וכן מכויין. וגויי שהו אחר הכוונה.

ואחר שהכונה אין כוונתם ליון רק רק דב"ס שמו, ואנ אזלינן בפלוגתא דין וכי כדאיתא התם שיהיה בו איסור, שמבשלין אותו לה ליה כהאי גוי דהר בזה הדבש: שצרי לה אי משום בשול דבורים אלא על דב רק שנכא להוסיף: ועתה הוסיפו

הקרבות כתב הו [במיתח] מהשכד מסולת נקויה, ועזו שהיה מכונן להנא

- 41 הבאה | ל הבאה
- 45 ואחר שהכונה | ע
- 47 יין | ר חסר. 8
- 51 אודניה | ל דאודני
- 54 אמרו זה | ר אמר
- לדבריהם. 58 שהוא
- עצמו. 61 אסתר |

- מקואות כלל א.
- (16) כלים פי"ב מ"א
- (18) כלאים פ"ט מ"

14

מהצלת של קנים⁴¹ עשאה לשכיבה וכו', והרי אין בין זו לזו רק המחשבה, וכן
 מבעת אדם מקבלת מומאה ומבעת בהמה אינה מקבלת מומאה⁴², ואין הפרש
 ביניהם⁴³ רק המחשבה, וכן כל הכלים יורדין לידי מומאתן במחשבה⁴⁴, ורכים בענין
 מומאה כאלה המחשבה בהם עיקר, וכן מוכרי כמות מוכרין כדרךן ובלבד שלא
 יתכוונו וכו'⁴⁵, וכן כהנאה הכאה⁴⁶ לאדם בעל כרהזי⁴⁷ עשויה עיקר היכא דקא
 מכוין⁴⁸. וגו' שהדליק⁴⁹ את האור באגס⁵⁰, והאי גוי דהריך רישא⁵¹ הכל הולך
 אחר הכוונת.

7 [ואחר שהכוונה⁵² בכל עניינים אלו⁵³ עיקר, הגויים שעושים הדב"ם מענבים
 אין כוונתם ליון רק לדב"ם ומחשבתם מסלקת כל איסור ולעולם זה לא נקרא יין⁵⁴
 רק דב"ם שמו, ואנן קיימא⁵⁵ לן כרבא דאמר בפרק השוכר [ע"ז פו א] בתר שמו
 אזלינן כפלוגתא דידיה עם אבוי בהמרא הדתא וענבי⁵⁶ והלא דהמרא והלא דשכרא
 וכו' כדאיתא התם. ועוד כי התלמוד לא הוצרך להתיר רק מה שיעלה על לב
 שיהיה בו איסור, ודבש דבורים מה הישש⁵⁷ איסור יש בו (אכל) [אס⁵⁸] כשבול
 שמבשלין אותו להוציא השעוה אין זה בשיל כי הכונה להוציא השעוה לבד, והוי
 ליה כהאי גוי דהריך רישא דשרי למיכל מריש אודניה⁵⁹, והמשנה לא דברה רק
 בזה הדבש⁶⁰ שצריך בשול גדול⁶¹, והיינו דאמרינן בגמרא [שם לט ב] למאי ניהוש
 לה אי משום בשולי גויים נאכל כמות שהוא הי הוא וכו' לא אכרו והיי על דבש
 דבורים אלא על דבש ענבים וכחא דהתירא עדין⁶² ולא די לנו מה שאסרה תורה⁶³
 רק שנכא להוסיף עליהן, אלו הן דברי הה"ר⁶⁴ יעקב ז"ל.

7 ועתה הוסיפו עליהן המתחכמים היום שמצאו⁶⁵ סעד לדבריהם שהרי בכל
 הקרבנות כתב הר"ם כמו"ל⁶⁶ שמהשבה פוסלת בהם, ובהלכה שהיא⁶⁷ (כמותה)
 [במיתה]⁶⁸ מהשבה מועלת שהרי עיסת הכלבים פטורה מן החלה⁶⁹ ואפילו היא
 מסולת נקויה, ועוד כדכר המור מזה מחשבת הגוי עיקר שהרי מחשבת אחשוורוש
 שהיה מכוון להנאתו⁷⁰ באסתר פטר אסתר⁷¹ מליהרג קודם שתשמע אליו⁷² ואע"ג

שינויי נוסחאות

- 41 הבאה | ל הכאה לו. 42 בעל כרחו | ר ב"ד. 43 עשו | מ דעשו. 44 וגוי | ק עד.
- 45 ואחר שהכוונה | ע"פ ב מ פ ק. וכנראה נשמט מפני הדומות. 46 ענינים אלו | ב מ אלו הענינים.
- 47 חין | ר חסר. 48 יאנן קייבא | ר וקייבא. 49 השש | ק חסר. 50 אס | ע"פ ב ל מ פ ק.
- 51 אידינה | ל דאודניה, מ איניא, פ אניה. 52 הדבש | ב ל מ פ ק הדבש. 53 גדול | ק גמור.
- 54 אכרו זה | ר אמר. 55 ההיר | מ הרב, ק הריר. 56 שמצאו | ק שמצאו. 57 לדבריו | ל
- לדבריהם. 58 שהיא במיתה | ק חסר. 59 במיתה | ע"פ ל מ, ב פ כמותם. 60 להנאת | ק להנאת
- עצמו. 61 אסתר | ק איתה. 62 קודם שתשמע אליו | ק חסר. 63 ואע"ג דענינה היה בפרהסיא |

- מקראות כלל א. (15) לפנינו נוסף: גדולה. (20) לפנינו: שהצית. (21) ע"ז לה א. (22) צ"ל:
- (16) כלים פ"ב מ"א. (17) שב פכ"ה מ"ט. בעינבי. (23) ביצה ב ב. (24) ע"פ ירושלמי
- (18) כלאים פ"ט מ"ה. (19) שסחים כה ב. גררים פ"ט ה"א. (25) פ"ח מהל' פסילי המוקדשין

דעניינה הוה בפרהסיא⁶¹ כדמוכח⁶² בפרק בן סורר ומודה [סנהדרין עד ב], ע"כ דבריי המתירין.

וזה אשר כתבת להלוק עליהן: דברי הגאון רבינו האי⁶³ ז"ל אשר כתבו בשמו לא נמצאו לוי⁶⁴ בשום חבור שחבר הוא⁶⁵ ולא כחבור⁶⁶ וזלתו מהגאונים והמפרשים ועל כן אין לבמוך עליהן וכדאמרינן ביכמות [ככ א] אטו מר בריה דרבינא תתים עלייהו⁶⁷, ועוד כי הדברים מורים שאינם דברי גאון ולא דברי רב שהם תלוי⁶⁸ טעם ההיתר מפני⁶⁹ סמיכות הדבש [לדברניות] [לדובדבניות] וראוי⁷⁰ לומר ששתיהן מענבים בשביל סמיכותן⁷¹, ואלה הדברים אין עיקר בהם שהרי המשנה⁷² היא הרבה עניינים שונים בה⁷³ ולא ראוי⁷⁴ כראי זה, והרי ככשין ופרית סמוכין [לדברניות] [לדובדבניות] ולא מפני זה נאמר שהוא מענבים, והלב הסמוך לדבש על כרחיך דבש והלבי⁷⁵ שני עניינים ניהו⁷⁶, ותו דכדבש דייק עלה כגמרא [ע"ז למ ב] למאי ניהוש לה אי משום איקרובי ואי משום בשולי גוים, ואם על הדבש הנעשה מענבים היכי הייש לערובי ולבשולי גוים ולא הייש כלל לספק יין נסך והוה ליה למימר אי משום יין⁷⁷ הנעשה ביד גוים אין מנסכין כיוצא בזה או אין תורת יין עליה, דודאי אי איכא למיהש לאיסורא בכל הנעשה מגפן היין ביד גוים⁷⁸ איכא למיהש בזה⁷⁹, והיאך לא יזכיר הש"ס זה, והלא להוליך ענבים גוי לגת אכרו משום לך לך אמרין גזירא סהור [פהור] לכרמא לא תקרב כדאיתא בפר' ר' ישמעאל [שם נט א], ועוד לאי⁸⁰ מצינו בכל התלמוד זכר לדבש רק דבש דבורים או דבש תמרים ואיך יזכרנו בידיעה והדבש⁸¹ לא נודע מה הוא.

ובכל הראיות שהאריך להביא בענין טומאה דמהשבה מעלת בהם⁸² והוא הדין⁸³ והוא הטעם בענין זה⁸⁴ דנלך אחר מחשבת [ה]גוי ואינה לעשות יין, תמהני בהם⁸⁵ דהא קו"ל כרב דאמר בפרק ר' ישמעאל [שם נו א]⁸⁶ תינוק בן יומו עושה יין נסך דאתמר התם ההוא גוי דהוה סליק לדקלא לאייתויי לולבא בהדי דקא נהית⁸⁷ נגע בהמרא⁸⁸ שלא בכונה, שרייה רב לזבוגי לגוים, אמרי ליה רב כהנא

שינויי נוסחאות

- ק אע"ג דפרהסיא הוה. 61 כדמוכח | ב מ ר כדמפורש, ק כואיתא. 65 ע"כ דברי | ק עכ"ל.
- 66 הגאון רבינו האי | ק רב האי גאון, ל נוסף: גאון. 67 לו | ב ק ר חסר. 68 שחבר הוא | ק בחבוריה.
- 69 בחבורי. | ק בדברי. 70 עליהו | ק עלה. 71 שהם תלו | ק שתלה. 72 מפני ... סמיכותן | ק ששתיהן מענבים מפני סמיכות הדבש לדובדבניות. 73 וראו | ב ל מ פ ר ורצו.
- 74 המשנה | ל במשנה. 75 הרבה עניינים שונים בה | ק שונה כמה דברים. 76 דבש והלב | ק חסר.
- 77 עניינים ניהו | ק דברים הן. 78 יין (2) | ל חסר, ר יין נסך. 79 גוים | ר נוסף: הכא נמי.
- 80 בזה | איר חסר. 81 לא | מ פ ק דלא. 82 והדבש | ק והדבס. 83 בהם | ל מ ק ר בה.
- 84 יחיא הדין | ל חסר. 85 זה | ל ק חסר, מ הזה. 86 בהם | ק בזה. 87 דקא נהית | ק דנהית.

ה"א. (26) הלה פ"א כ"ה. (27) ע"י בפירוש אם הלכה כרב, וע"י להלן סי' סז. (28) כג"י רבנו לר"ף שם (כו א) בארוכה בירורי השיטות הבה"ג ה"י מן נסך (ד"ו קכא א) והש"י ג"ק סי' ד"ה א"ר הונא וב

ורב אסי לרבי⁸⁹ דאמרי אנא⁹⁰ ב דבין דנגע אפ הגוי השוכה י במחשבתו ממש ידו לתוך חבית שמפורש⁹¹ אצל וזולתם, ודרכי⁹² מפורש אין צר זה טעם, דהא י ז"ל⁹³ לאו דווקא עם הענבים נ לומר אין דורכ דריכה נעשה י הכל ע"י גוי והו לעשות דב"ס ז פ"ה ה"ון כהד שקורין דב"ס

- 88 לרב | א-ד חסו הגה. 92 בניעתו
- 96 כותניא | ר כו
- 99 אצל היין | ל ז
- הטומאה. 3 ודו
- צדדינו, ר לכל הצו
- 9 הבחשבה שהיתה
- 11 כותניא | ק ג

מו והר"ף שם וז ג"י רש"י וכ"ה לפני דלוליבא בחמרא, ו שבגירסאות. (29) וכסבור של שמן הי לפנינו ליתא בלשו שכתבו: שהתחיל ומשעה שהוא נמשך יין וכן הבינו הר ד"ה א"ר הונא וב

ורב אסי לרבי^י והא בר הוא דאמר תינוק בן יוזו עושה יין נסך, אמר להו^י אימר
 דאמרי אנא^י בשתייה בהנאה מי אמרי, הרוי^י בפירוש שאין צריך לכוין בנגיעתו^י
 דכוין דנגע אפילו כלא כונה נאסר^י בשתייה ומפורש יותר^י מזה שאין מחשבת
 הגוי השוכה אצל היון כל עיקר ואפילו השב ליגע בדבר אחר ונגע ביין אין
 במחשבתו ממש^י וכיון שנגע נאסר היון בשתייה כדתניא^י [שם נה א] גוי שהושיט
 ידו לתוך הבית של יין וכסבור היה^י של שמן^י זה היה מעשה ואמרו ימכר, וכיון
 שמפורש^י אצל היוני^י שאין מהשבה מועלת בוי כלל מה לי לענין מחשבת מומאה^י
 וזולתם, ודרכי^י התלמוד ללמוד סתום מן המפורש כשהנדון דומה לראיה אבל
 כמפורש אין צריך ללמדה מזולתו, וכאשר^י חזרנו לכל צדדיה^י לא מצאנו להיתר
 זה טעם, דהא קיימא לן [שם נה ב] יין משהתחיל לימשך נעשה יין נסך, ופירש^י
 ז"ל^י לאו דווקא נמשך מן הגיגית אלא משנעשה משקה קצתו אע"פ שהוא מעורב
 עם הענבים נקרא מתחיל לימשך^י, ומשנה אחרונה מוכהת^י כפירושו דהזרו
 לימר אין דורכים עם הגוי כגת משום דרב הונא וקימא לן בזותיה, אלמא משעת
 דריכה נעשה יין ומיד יאסר אפילו יינו של ישראל בנגיעת גוי, כ"ש וכ"ש הנעשה
 חבל ע"י גוי והוה^י של גוי ודריכתו וכשולו ע"י גויים איך תתירנו המחשבה שהיתה^י
 לעשות דב"ס והלא אלונתית הנעשין^י מיון גוי אמורה כדתניא^י בתוספתא [ע"ז
 פ"ה ה"ח] בהדיא^י אלונתית של גויים אמורה מפני שתהלתה יין, והשם^י הזה
 שקורין דב"ס אפילו יהיה כדברי המתיר שהשב דבתר שמא אזלינן אינו נקרא

שינויי נוכחאות

- 88 לרב | איר חסר. 89 אמר להו | ב פ ק ר חסר, ל אמר ליה. 90 אנא | ק חסר. 91 הרי | ק
- הנה. 92 בנגיעתו | ק בנגיעה. 93 נאסר | ל אסור. 94 יותר | איר חסר. 95 ממש | ל כלום.
- 96 כדתניא | ר כדתנן. 97 היה | ל ק שהוא, מ שהיא, ר שהיה. 98 שמפירש | ל שמבואר.
- 99 אצל היון | ל אצלה. 1 בו | ל חסר. 2 מה לי לענין מחשבת טומאה | איר מה ענין למחשבות
- הטומאה. 3 ודרכי | ר ודרך. 4 וכאשר | ר ואיכ. 5 לכל צדדיה | מ על כל צדדינו, ק לכל
- צדדינו, ר לכל הצדדים. 6 ופירש^י | ר ופיר. 7 עם הענבים | ל לענבים. 8 והוה | מ ק והיא.
- 9 המחשבה שהיתה | מ ק מהשבה שהיא. 10 הנעשין | ב שנעשו, ל מ ק ר שנעשית, פ שנעשין.
- 11 כדתניא | ק נוסף: החב. 12 בהדיא | ק חסר. 13 יהיה | ר היה. 14 הזה | ל זה.

ובתורת הבית ביה שיה; ובחי הריטב"א ותלמידו
 הר"י וברא"ש פ"ד ס"י יג ובפירוש רבנו לר"ף שם
 ובחידושו^י. (31) ע"י רמב"ן שם שחילק על רש"י
 ומפרש דכוין שהתחיל לימשך אע"פ שלא ירד לבור
 ולא לגומא שבגת נעשה הנמשך יין שהרי הופרש
 ועומד בסני עצמו. ודעת ר"ת בתוס' ורא"ש שם
 דרק המשכת בור היו המשכה, וע"י בראשונים הגי'^י.
 (32) ע"י רמב"ן ורשב"א וריטב"א ותלמידו הר"י
 ובפירוש רבנו לר"ף שם. (33) אולי צריך לתקן:
 והשכר.

מן והר"ף שם ותוס' ורמב"ן ורשב"א שם, אבל
 ג"י רש"י וכ"ה לפנינו: בהדי דקא נחית נגע בראשה
 דלוליבא כחמרא, וע"י בראשונים שבארו הנפק"מ
 שבנירסאות. (29) לפנינו: גוי שהושיט ידו לחבית
 וכסבור של שמן היא ונמצאת של יין. (30) ברש"י
 לפנינו ליתא בלשון זו אבל כך משמע מדבריו
 יכתב: שהתחיל לימשך שהגת עשויה במדרון
 ומשעה שהוא נמשך מצד העליון לצד התחתון קרוי
 יין וכן הבינו הראשונים מדבריו, ע"י תוס' שם
 דיה איר הונא ובחי רמב"ן שם; וברשב"א בחי

בשם הזהו"י רק אהר גמר עשייתו וכבר נאסר משעת גמרי דריכתו והוה ליה
 באלונתית דאין שמה מתורתה מפני שתחלתה יין וכבר נאסרה.
 וזאתו ועוד אהרת כי ההיא דרבא דקס"ד דמתיר זה דסבירא ליה בתר שמו
 אזלינן כבודו מונח במקומו דאכיו ורבא לאו בעקרא דהא מלתא פליגי דהא אכיו
 אית ליה נמי דבהרי"ו שמו אזלינן ורבא אית ליה בתר טעמא אזלינן כמפורש
 בשלהי שמעתתא דהשוכר¹⁵ [שם סו א] [בבריתא] [דכולהו] חמרא
 לנו הלא אכיו אמר במשהו רבא אמר כנותן טעם, אכיו אמר במשהו ריחיה הלא
 ומעמיה חמרא הלא בתר שמו אזלינן¹⁶ והוה ליה מין במינו במשהו, רבא אמר
 כנותן טעם ריחיה הלא ומעמיה חמרא חמרא בתר טעמא אזלינן והוה ליה מין
 בשאינו מינו ומין בשאינו מינו כנותן טעם, הרי מפורש שאין מחלוקתם¹⁷ אי
 אזלינן בתר שמו או לא, ע"כ דבריו¹⁸.

76 תשובה : אין ספק שהדברים שתלו אותם ברבנו האי ז"ל דברים משובשים
 הם והם ליה למרן ז"ל דלימא¹⁹ הכי²⁰, שאין הדברים נראין למעות בהם אפי' קטני
 התלמידים שלא נתפתחו עיניהם²¹ בהלכה²², דהא אמרו בפרק אין מעמידין
 [שם כט ב] אמר ר' אילאי²³ [שנינו]²⁴ יין מבושל שהיה תהלתו יין ביד גויים
 אסור²⁵, פשיטא²⁶ משום דאיבשיל פקע ליה איסורא²⁷, אמר רב אשי הא אתא
 לאשמועינן וכו', ואם כדברי המתיר הוה מאי קא מקשה פשיטא אדרבה ליקשי
 אמאי אסור כל שהיה תהלתו יין האי²⁸ אם דרכו על מנת לבשלו מותר דבתר
 מחשבתו אזלינן וכיון שסופו אינו נעשה יין נסך אף תהלתו כן, וכי תימא האי
 שהיה תהלתו יין מיירי שדרכו לעשות ממנו יין ולאחר זמן נמלך ובשלו, הא (בורנא)
 [בורנא]²⁹ דסתם יין מבושל תיכף לדריכתו מבשלין אותו ובשעת דריכתו מכוונים

שינוי נוסחאות

- 15 גמר | ק חסר. 16 זאת | ר חסר. 17 מונח במקומו | ל ק ר במקומו מונח. 18 אית ליה נמי
- דבתר | ל מ ק ר נמי אית ליה בתר. 19 שמעתתא | א"ר ההיא שמעתתא. 20 דהשוכר בבתרייתא |
- ק חסר. 21 בבתרייתא | ע"פ ב ל, ועי' הערה 34. דכולהו | ק דכולהו, ר חסר. 22 שאין
- מחלוקתם | ק שמחלוקתם. 23 או לא, ע"כ דבריו | ר חסר. במהדו קעניגסברג נוסף: ואין ספק
- שהדברים שתלו ברבינו האי ז"ל משובשין וחס ליה למרן ז"ל, בהערה שבסוף הספר תוקנה הטעות.
- 24 אין ... למרן ז"ל | במהדו קעניגסברג חסר ובמקום זה: ה"ו, עי' לעיל. 25 אין ... האי ז"ל | ק
- תשובת רבינו האי גאון זכרו לברכה. 26 דלימא | ק לומר. 27 נתפתחו | מ ק נפתחו. 28 בהלכה |
- ל חסר. 29 שנינו | ע"פ ב ל מ פ ק. 30 אסור פשיטא | ק פשיטא אסור. 31 איסורא | ל נוסף:
- מיניה. 32 הא | ר חסר. 33 בורנא | ע"פ ב ל מ ק, ועי' כתובות סג ב. ר בורלא. 34 דריכה |

(34) ר"ל דשם בסוגיא נחלקו אכיו ורבא כמה פעמים, והביא ראיה מהשמעתתא האהרונה של כל השמעות, ועי' שנו"ם. (35) עי' להלן שרבנו דוחה גורסא זו. (36) עי' שו"ת בעי חיי הנ"ל שהוביא מכאן ולדעת רבנו אין מקום לחלק בין אם שמו העפר קודם דריכתם או אחר דריכתם, דאלי"כ

עליו לבשלו³⁵ והיכי רובו וסתמו מותר³⁶ דבש דמתניתין דב משום בשול³⁷ גוי שאין מתכוונין לבש רישא דשרי למוכי לבשול³⁸ כלל, אבל הוצאת השעוה מ' הפרש בין שמתכוו מתכוונין לאותו³⁹ מתיר היכי לימא משמע הא אם בש מכוין לבשול⁴⁰ שו הוא וכל המפקפק הללו⁴¹ שאפו' התי הגוי ואין רתיחתו כדון וכהלכה כתנ לבד ראה⁴² זו ענין לנדון שלפניו בתר שמו אזלינן דהא אכיו אית כמפורש בשלהי מפורש שאין מחי

- ל דריכתו. 35 לבי
- 38 לעשותו יין | ר לי
- גצולי. 41 הא | ב
- היא | ק חסר. 15
- 48 בשולי גויים | ב
- היא | ר והא לימא.
- 54 הללו | במהדו ק
- 57 ראה | ק חסר.
- 61 נמי | ק חסר.
- אסור. (40) עי' ו

עליו לבשלו³⁵ והיכי פסיק ותני יין מבושל שהיה תהלתו³⁶ ביד גזיים אמור אדרבה רובו וסתמו מותר³⁷ אלא א"כ נתכוין לעשותו יין³⁸ ונמלך עליו. ומה שהקשה אי דבש דמתניתין דבש³⁹ דבורים קאמר היכי קאמרינן בגמרא למאי ניוחש לה אי משום בשולי⁴⁰ גזיים נאכל כמות שהוא חי הוא, האי בלאו הכי היה מותר לפי שאין מתכוונין לבשלו אלא כוונתן להוציא את השעוה לבד⁴¹, והוה ליה כגוי דהריך רישא דשרי למיכל מריש אודניה, אינה קושיא דגוי דהריך רישא אינו מתכוין לבשול⁴² כלל, אבל זה לבשול מתכוין ואע"פ⁴³ שאינו רוצה אותו בשול אלא בשביל הוצאת השעוה מ"מ כוונתו היא⁴⁴ שיתבשל הדבש וכיון שכוונתו לבשול⁴⁵ אין הפרש בין שמתכוון בו בשביל עצמו או בשביל דבר אחר⁴⁶, ועוד שאף לדבש עצמו מתכוונין לאותו⁴⁷ בשול שעל ידי הבשול הוא מתלכך יותר, ועוד למעמיה⁴⁸ דהאי מתיר היכי לימא אי משום בשולי גזיים לאו לבשול קא מכין אי אמר הכי הוה משמע הא אם בשולי גזיים⁴⁹ לבשולי קא מכין אסור⁵⁰ ולא קושטא⁵¹ היא⁵² דאפי' מכין לבשולי⁵³ שרי דנאכל כמות שהוא חי הוי⁵⁴, אלא דבש דמתניתין דבש דבורים הוא וכל המפקפק בזה אינו אלא טועה ואין צריך להאריך כדי לבטל דברים בטלים הללו⁵⁵ שאפי' התינוקות⁵⁶ יודעים שכיון שנמשך לגת או לבזר נעשה יין נסך במגע הגוי ואין רתיהתו ובשול⁵⁷ מוציא אותו מאיסורו, וכל מה שכתבת לדהות דבר זה כדון וכהלכה כתבת, סוף דבר ישתקע הדבר ולא יאמר.

לכד ראה⁵⁸ זה⁵⁹ מצאתי בדכריך דצריך⁶⁰ תקון וראיתו לכאר לך אע"פ שאינו ענין לנדון שלפנינו⁶¹, כתבת: וההיא דרבא דסליק אדעתיה דמתיר זה דסבירא ליה בתר שמא אזלינן כבודו במקומו מונה דאביי ורבא לאו בעיקרא דהא מלתא פליגי דהא אביי אית ליה נמי⁶² בתר שמא אזלינן ורבא אית ליה בתר טעמא אזלינן כמפורש בשלהי ההיא שמעתא דהשוכר⁶³ המרא לנו הלא⁶⁴ אביי אמר וכו', הרי מפורש שאין מחלוקתן אי אזלינן⁶⁵ בתר שמא או לא, ע"כ לשונך. וחזן מכבודך לא

שינויי נוסחאות

ל דריכתו. 35 לבשלו | ק חסר. 36 תהלתו | מ ר ניסף: יין. 37 וסתמו מותר | ר מותר וסתמו. 38 לעשותו יין | ר לין. 39 אי דבש דמתניתין דבש | ק אדבש דמתניתין אי דבש. 40 בשולי | ב פ ק געילי. 41 הא | מ ק ר חסר. 42 לבד | ק חסר. 43 לבשול | ר לבשל. 44 ואע"פ ... כוונתו היא | ק חסר. 45 לבשול | מ לבשל. 46 לאותו | ל מ ק באותו. 47 לסעמיה | ל מ דלטעמיה. 48 בשולי גזיים | ב ל מ פ ק חסר. 49 אסור | ל ואסור. 50 קושטא | ל קישיא. 51 ולא קושטא היא | ר והא ליתא. 52 מכין לבשולי | ר לכוון לבשולא. 53 היי | ל חסר, פ ק הוא, ר היה. 54 הללו | במהדו קעניגסברג: הגיל. 55 שאפי' התינוקות | ל מ ק שהתינוקות. 56 ובשולי | ק חסר. 57 ראה | ק חסר. 58 ראה זה | ל זה ראה. 59 דצריך | ל שצריכין. 60 שלפנינו | א דידן. 61 נמי | ק חסר. 62 דהשוכר | ק דפי השוכר. 63 חמרא לנו חלא | ל מ חלא לנו חמרא.

אסור. (40) ע"י תורת הבית להרשב"א ב"ג סיף שער ז דאם כיון לבשל ולא ידע שיש עוד בתנור

כוונת יפה⁶⁵, דודאי רבא⁶⁶ סבירא ליה בתר שמא אזלינן ואבוי סבירא ליה בתר טעמא אזלינן וזאת היא⁶⁷ עיקר מהלוקתם בחלא דשכרא וחלא דחמרא ובחמירא דחיטי וחמירא דשערי, וכדאיתא בהדיא כגמרא אבוי אמר בנותן טעם בתר טעמא אזלינן רבא אמר במשהו בתר שמא אזלינן, והאי דאמרינן בסמוך חמרא לגו חלא⁶⁸ וכו' הגירסא שכתבת בדאבוי בתר שמא אזלינן ובדרכא בתר טעמא אזלינן אינה בכל הנוסחהזו⁶⁹, אלא ה"ג אבוי אמר במשהו ריחיה חלא וטעמיה חמרא⁷⁰ חלא זהו ליה מין במינו ומין במינו במשהו, רבא אמר בנותן טעם ריחיה חלא וטעמיה חמרא אמר⁷¹ זהו ליה מין במינו ומין במינו מינו⁷² בנותן טעם, ולפי זאת הגרסא לא קשיא מידי⁷³ דאבוי סבר ריחיה חלא וטעמיה חמרא טעמיה גריר בתר ריחיה וזהו ליה כאלו ריחיה וטעמיה חלא ולא משום דבתר שמא אזלינן אלא זה כיון שנשתנה ריחו הוה ליה⁷⁴ כאלו נשתנה טעמו⁷⁵, ורבא סבר ריחיה חלא וטעמיה חמרא חמרא⁷⁶ כלומר כיון דטעמיה חמרא חמרא שמה וחמרא קרוי ליה, נמצא דאבוי ורבא אכתו בדוכתייהו קיימי⁷⁷ אבוי סבר בתר טעמיה⁷⁸ אזלינן ורבא סבר בתר שמא⁷⁹ אזלינן⁸⁰, ואפי' לפי⁸¹ הגרסא שכתבת כך מתפרש אבוי⁸² אמר במשהו ריחיה חלא וטעמא חמרא חלא בתר שמא אזלינן, כלומר חכא בתר שמא אזלינן כיון שאף ריחו נמשך אחר שמו מה שאין כן בחמירא דחיטי ובחמירא דשערי וחלא דחמרא וחלא דשכרא דהלוקין בריחו ובטעמן וכיון שכן הולכין בהם אחר שמן⁸³, ורבא אמר⁸⁴ בנותן טעם סבר ריחיה חלא וטעמיה חמרא חמרא בתר טעמא אזלינן כלומר שהטעם עיקר ולא הריח וכיון שכן אף שמו נמשך אחר טעמו ולא אחר ריחו, וכי קאמר בתר טעמא אזלינן לאו לאפוקי דלא אזלינן בתר שמא דחכא שמא וטעמא חד הוא⁸⁵, אלא לומר דבתר טעמא אזלינן ולא בתר ריחיה הילכך שמו נמשך אחר טעמו ולא אחר ריחו, נמצא שאין סברותיהן של אבוי ורבא בהאי מתחלפות כלל להדיא דחמירא דחיטי וחמירא דשערי אלא לעולם אבוי אזיל בתר טעמא ורבא אזיל⁸⁶ בתר שמא, ועל כרחק אתה צריך לומר כן שאלו⁸⁷ למה שכתבת⁸⁸ קשיא דרבא אדרכא ודאבוי אדאבוי בתוך כדי דבור.

שינויי נוסחאות

- 64 אזלינן א חסר. 65 כוונת יפה | ק יפה כוונת. 66 דודאי רבא | ק דרבא ידאי. 67 היא | ר היתה.
- 68 חמרא לגו חלא | ל חלא לגו חמרא. 69 חמרא | פ חסר. 70 חמרא | ב פ חלא, א מ חסר.
- 71 וכיון בשאינו מינו | ק ר חסר. 72 מידי | ק ולא מידי. 73 הוה ליה | מ פ ק ר הרי הוא.
- 74 חכרא (2) | ר חסר. 75 קרו | מ קרינן. 76 אכתו בדוכתייהו קיימי | א חסר. 77 טעמיה | ר ריחיה, ועי' הערה 43. 78 שכא | ר טעמיה, ועי' הערה הג'ל. 79 לפי | ל נוסף: אותה. 80 אבוי | ק שאבוי. 81 שמן | ק טעמן. 82 אמר | ק דאמר. 83 הוא | ל חסר. 84 בהא | ק בזה.

אמר בנותן טעם וכו' בתר טעמא אזלינן, ועי' דק"ס. (42) מקיר סברא זו בפירוש הראב"ד לעי' שם, וכ"כ הרשב"א והריטב"א. (43) עי' שנויים שבד"ר הגי' להיפך ולגי' זו קאי על דבריהם בענין נאסר כיון שכונתו לבשל. (41) גירסא זו נמצאת ברייף כ"י ניו יורק ובדפוס קושטא ונוכרה גם בתוס' רי"ד שדחה אותה. לפנינו ברייף הגירסא: וטעמיה חמרא חלא בתר ריחיה אזלינן וכו', רבא

ומ"מ אע"ג ז
 ע"י⁸⁹ הגוי⁹⁰ אע"י
 דכשליה ועשאו
 הנעשה ע"י גוי⁹¹
 בארצכם יכול א
 שישמעאלים אין
 בפרק י"א⁹² מהי
 שאינו נאסר אלא
 אותו בדרך שאי
 משום התנות דל
 מעמידן [ע"ז] ל
 דכשליה, בוא זו
 [לא ב] גבי שכר
 מדפתי מיתו לי
 עביד הרחקהי ב
 בענין שקרוב לב
 לתוין הותר, אף
 אפשר שכשנעשו
 ההיתר של שכו

- 85 אזיל | ב"ר חסר.
- מ חסר. 89 שנעשו
- דאע"ג. 92 דב"ס
- 95 יכול אני | ל יו
- מהלכותיו | ל מ בד
- 2 משום | ר חסר.
- ל מ ין מתחלתו.

חלא לגו חמרא ולג
 חמרא חותי בעינבי.
 בב"י יו"ד טו"ס קבג
 בתשו' ג"ק עמי מא
 רב צמח גאון בח
 ובתוס' רי"ד נו א;
 מו; רב כהן צדק בו
 באשכול (אויערבך)
 נסך סי' קלב (מה)
 ורשב"א וריטב"א ב
 לרי"ף (כו ב).

זמ"מ אע"ג דקיימא לן דבתר שמא אזלינן אינו ענין להתיר הדב"ס⁸⁸ שנעשה
 ע"י⁸⁹ הגוי⁹⁰ אע"ג⁹¹ דהשתא דבם מקרי, בתהילה נאסר כשהיה נקרא יין ומשום
 דבשליה ועשאו דב"ס לא פקע איסוריה, ודברים פשוטים הן לאסור דב"ס⁹²
 הנעשה ע"י גוי⁹³ האובר מנעו⁹⁴ בהנאה ומשום דנסודי, אבל על הדב"ס הנעשה
 בארצכם יכול אני⁹⁵ ללמד זכות ולפוטרו מן הדין⁹⁶, שהרי הסכימו הגאונים⁹⁷
 שישמעאלים אין ייגן אסור אלא בשתייה ולא בהנאה כלל, כמו שכתב הר"מ ז"ל⁹⁸
 בפרק י"א⁹⁹ מהלכותיו¹⁰⁰ לפי שאינם עובדי ע"ז ואין ביינן השי"ש נסוד¹⁰¹ נמצא
 שאינו נאסר אלא משום התנות וכיון שאין איסורו אלא משום בנותיה¹⁰² כל שאוכל
 אותו בדרך שאין בו משום התנות אפשר שהוא מותר, והדב"ס אין ספק שאין בו
 משום התנות דלא גרע מין מבושלי¹⁰³ דלית ביה משום התנות כדאיתא בפרק אין
 מעמידין¹⁰⁴ ע"ז ל א. והא"ת הרי כשהיה תהלתו יין נאסר והיכי פקע איסוריה משום
 דבשליה, בוא זאראך דונמתה וגדולה ממנה דאמרינן התם בפרק אין מעמידין
 [לא בן גבי שכר של גוים רב פפא מפקין ליה לכבא¹⁰⁵] דהנותא ושתו, רב אחאי¹⁰⁶
 מדפתי מיינתו ליה לכיתיה ושתו ותרווייהו משום התנות סבירא להו אלא רב אחא
 עביד הרחקה טפי, אלמא כל שאיסורו משום התנות אינו אסור אלא כששותהו
 בענין שקרוב לבא לידי התנות שהרי השכר הזה כשהיה בפנים היה נאסר וכשיצא
 לחוץ הותר, אף הדב"ס הנעשה בארצכם כיון שאין איסורו אלא משום התנות
 אפשר שכשנעשה דב"ס הותר אע"פ¹⁰⁷ שכשהיה מתהלתו יין נאסר¹⁰⁸, ואע"פ שזה
 ההיתר של שכר אין למדין ממנו לכל הנאסרים משום התנות [שאין דינם שזה

שינויי נוכחאות

- 85 אויל | ביר הסר. 86 שאלו | במהדו וזרשא: דאל"כ. 87 שכתבת | ר שכתבתי. 88 הדב"ס |
- מ הסר. 89 שנעשה ע"י | ק שעשהו הגוי. 90 אע"ג ... גוי | ר ושמש מפני הדומות. 91 אע"ג | ל ק
- דאע"ג. 92 דב"ס | מ דבר. 93 מגעו | ק במגעו. 94 דנסוך | ב ל מ חשש נסוך, ק נסוך.
- 95 יכול אני | ל יכולתי, מ פ ק יכולני. 96 הר"מ ז"ל | פ ר נוסף: בהלכותיו. 97 בפרק י"א
- מהלכותיו | ל מ בהלכותיו. 98 השש | ל ר משום. 99 נסוך | ל יין נסך. 100 בדרך | ק בדרך.
- 2 משום | ר הסר. 3 עביד הרחקה | ב מ פ ק ר הרחקה עבדו. 4 אסור | ק אסור. 5 מתהלתו יין |
- ל מ יין מתהלתו. נאסר | ב ל מ היה נאסר. 6 שאין ... התנות | ע"פ ל מ ק, וכנראה נשמט

חלא לגו המרא ולגירסתו קאי על דבריהם בענין
 המרא הדתי בעינבי. (44) עד סוף התשובה הובא
 בב"י יו"ד סו"ס קכג בדלוגים. (45) מר רב נחשון
 בתשו' ג"ק עמ' מא ובאשכול (אלבק) ח"ב עמ' 77.
 רב צמח גאון בתשוה"ג חמדה גוזה ס"י קיד
 ובתוס' ר"ד נו א; רב שר שלום בתשו' ג"ק ס"י
 מו; רב כהן צדק בהלכות פסוקות ס"י כה; הגאונים
 באשכול (אויערבך) ח"ג עמ' 151 ובמנהיג הלי יין
 נסך ס"י קלב (מהדו' רפאל עמ' תרס) וברמב"ן
 ורשב"א וריסב"א בע"ז נו ב, וכ"כ רבנו כפירושו
 לר"ף (כו ב). (46) מאכלות אסורות ה"ז.

(47) ע"י שו"ת אבני נזר יו"ד ס"י קטז אות יז.
 (48) ע"י שו"ת מקור ברוך ס"י לו שהקשה מאי
 דמיון הוא זה, התם הוא בין מבושל שלנו שנע
 בו הכותי ולא שייך התנות אלא איסורו משום ניסוך
 היין ויין מבושל אין מנסכין, אבל יין מבושל שלהם
 למה לא שייך ביה משום התנות. (49) לפנינו:
 לאבבא, וע"י דקדוקי סיפריים. (50) לפנינו: אחאי.
 (51) ע"י שו"ת מקור ברוך הג"ל, שכתב דמה שדמה
 רבנו יין לשכר יש לחלק דשאני שכר דלא יש כל
 כך קרוב כמו יין דעיקר התנות הוא גבי יין, ומ"מ
 אינו כשמים על דבריו היו כי מה אני ומה היי אלא

21

בכך שהרי הפת אין איסורו אלא משום התנות] ואפילו הכי אמרינן התם בפרק
 אין מעמידין [לה ב] איבו מנכית ואכיל ביי מצרי דמתא אמר להו רבאי ואיתימא:
 רב נחמן לא תשתעו מיניה דאיבוי דאכיל נהמא דארמאי⁶⁰, כבר כתבו המפרשים⁶¹
 דשאני פת דאלים התנות דידיה מפני שהכל צריכים לו ועוד שהוא מעשה נשים
 מה שאין כן בשכר, ואפי' לדברי מי שאומרי⁶² שטעם הקולא של שכר מפני
 שהראשונים לא אסרוהו אלא האחרונים⁶³ הוא שנהגו בו חשש התנות לפיכך
 הקילו בו, מ"מ הרי אתה רואה שהדברים הנאסרים משום התנות אינם נאסרים
 לחלוטין שיהיו כאלו גוף האיסור הוא, והרי אתה רואה בגמרא [לה ב] שנשאו
 ונתנו⁶⁴ אפי' גבי פת להלק בין עיר לשדה אלמא מה שנאסר משום בשולי גזייה
 לא בכל ענין נאסר אלא הכל לפי האיסור והכל לפי מהי שחתנותו קרוב. ועל⁶⁵ זה
 סמך⁶⁶ הרא"ה ז"ל⁶⁷ בגוי שבא לבשל להולה בשבת שמותר לבריא במוצאי שבת
 וליבא משום בשולי גזייה ומשום התנות דבכל כהאי⁶⁸ היכרא⁶⁹ איכא⁷⁰. עוד
 התיר⁷¹ בגוי שבשל לעצמו דברים המותרים בין בחול בין בשבת שאע"פ שהתבטל
 אסור משום⁷² בשולי גזייה אבל הכלים מותר להשתמש בהם אחר הדחה דלגבי
 געולי הכלים⁷³ לא מסתבר למימר דגזרו ואסרו בהא משום געולי גזייה דבהא ליבא
 דדאיי⁷⁴ משום התנות.

ואף אני אומר שאפשר לדון להלכה שהדב"ס שבארצכם יהא מותר שאין עליו
 תורת יין ומתהילת דריכתו לא לכך⁷⁵ נתכוונו וליכא למימר כיון שנאסר כשהיה⁷⁶

שינויי נוסחאות

- מפני הזומות. 7 אין איסורו אלא משום | ק איסורו משום. 8 כי | ל גבי. 9 רבא | ל רבה.
 10 ואיתימא | ר ואיתמר. 11 דאיבו | א פ דאכוה. ק דאבו. 12 מ"מ | ל ומ"מ. 13 גוף האיסור
 הוא | ל מ הם גוף האיסור, ק הוא גוף האיסור. 14 שנסאו ונתנו | ר שנתנו ונשאו. 15 בשולי
 גזייה | ל מ חתנות. 16 מה | ר חסר. 17 סמך | ק כתב. 18 כהאי | ב מ פ ק כי הא, ר כהאי
 גזנא. 19 היכרא | ק ספקא. 20 משום ... הכלים | ק חסר. 21 ליכא ודאי | ר ודאי ליכא.
 22 לא | ב ל מ ק ר חסר. 23 כשהיה | ל משנעשה. 24 פקע | מ ק יפקע. 25 אומר | ל אומרי.

שאחר שהוא ולהיה לא סמך על דבריו למעשה
 אומר אני כי מהטעמים הנזכרים י"ל גם כן שאין
 להורות כלל למעשה. (52) גי' רבנו בני' כ"י
 מינכן וכ"ה בר"ח ובר"ף וברמב"ן, לפנינו: איבו
 הוה מנכית ואכיל פת אבי מצרי, אמר להו רבא
 דאיתימא רב נחמן בר יצחק לא תשתעו מיניה
 דאיבו דקאכיל לחמא דארמאי, עי' דקדוקי סופרים.
 (53) הרמב"ן בחידושו לדף לא ב; וכ"כ רבנו גם
 בפירושו לרי"ף (יא א) ועי' תלמודי הר"י לעי' לא
 ב; תוס' רי"ד סה ב ובאו"ז סי' קסג. (54) כ"כ
 הרמב"ן אליבא דהתוס' וכן בפירושו רבנו שם וכ"כ
 המאירי. (55) עי' בתוס' לא ב ד"ה מפני שכתבו
 שבימי האמוראים אסרוהו. (56) מכאן עד סוף
 התשו' הובא בב"י יו"ד סיסי' קיג בדילוגים.
 (57) בבדק הבית בית ג שער ז (צד א) ובפירושו
 לעי' כו א, והביאו רבנו בפירושו לרי"ף ע"ז
 (ס א), וכן גם דעת המאירי בעי' לח א. (58) בפ"י
 לרי"ף שם כתב רבנו: ואין לסברא זו ראייה דדוקא
 לחולה התירו דכל צרכיו נעשים אפי' באיסור אבל
 לא לבריא. ועי' כנה"ג יו"ד סי' קיג הנהב"י אות
 עט שרבנו אינו חולק על הרא"ה לעיקר הדין ולא
 כתב אלא שאין ראייה לדין הרא"ה, ואררבה
 מתשובתו (להלן הערה 64) מוכח שאינו חולק על
 הרא"ה בדין זה, אבל הפר"ח בס"י קיג ס"ק כו
 כתב דרבנו חילק על הרא"ה. (59) הרא"ה שם
 והיבא גם בריטב"א ע"ז לח א.

יין היאך פקעו:
 משום התנות בלב
 אני אומר לפי שר
 הכלים הבלועים מ
 ואם הבי' של הו
 להנהיג איסור⁷⁷ !

26 כן הגדולים | ק
 29 הם

(60) עי' שו"ת רדב"ז ח"ד
 דבס של עכו"ם אינו
 לבעשה אבל לא להי
 בחשובת אלה, והטעם
 הענבים ובכמה מקומות
 הרשב"א בחורת הבית
 כמ"ש בחידושו המיוז
 במבוא; רבנו יונה בו
 איסורי מאכלות סי'
 ועי' כנה"ג יו"ד סי'
 דקאמר קצת מהגדולים
 דדרך הפוסקים לומר
 שאפשר לומר שכתב
 והבעה"ת, והקשה עי'
 הפוסקים הסכימו לר
 ניכר, דמי הם עומדים
 הרב עליהם כי אם ה
 מבוארים (עי' להלן)
 הסכים למעשה לרבו
 שבעה"ת מסכים לדו
 למעשה ולא להלכה.
 הנהב"י אות פא וחי
 דמדברי רבנו משמע
 עיקר מה"ת לא מהני
 וזה כשיטת הרא"ה ו
 רבנו בחידושו לבי"ז
 ובכנה"ג שם ובשלחן
 חמד אסיפת דינים מי
 מ"ש כנה"ג הג"ל ב
 הגדולים שהכונה לר
 שם כתב רבנו בשנ
 פעמים אפי' באיסור
 ותיקן דמ"ש רבנו
 לפי שאין כאן מק

22

יין היאך פקעו איסורו, שכבר הוכחתי שאין אומרם כן בדברים שהם נאסרים
 משום התנות בלבד. וזה ההיתר השכל מקבלו והסברא נוחה הימנו, אבל למעשה⁶⁰
 אני אוסר לפי שראיתי קצת מן הנדולים⁶¹ שהלקו על הרא"ה ז"ל ואסרו פליטת
 הכלים הכלועים מבשולי גוים אע"פ שהם דברים מותרים והצריכו הכלים הגעלה⁶²
 ואם הם יעל הרם ישברו⁶³, והרב בעל התרומה⁶⁴ מזה הדעת⁶⁵, ולפיכך ראוי
 להגהיג איסורם⁶⁶ בדב"ס שלכם⁶⁷. (ופג"ן) [ופורין גדר ישכנו נחש] ושלום לכס"י.

שינויי נוסחאות

26 מן הנדולים | ק גדולים. 27 מותרים. ל המותרים. 28 הכלים הגעלה | ל להגעיל הכלים.
 29 הם | בר חסר. 30 שלכם | ר חסר. 31 ושלום לכם | ל ואתה שלום.

כונתו שצריך הכשר ע"ש. 63 בהלי איסור
 והיתר סי' כו שאותם פנסיאוי של דגים שאפאם
 גוי שהדגים אסורים משום בשולי עכו"ם כמו כן
 אף העיסה מבחוץ אסורה, והביאו רבנו גם בפי'
 לרי"ף שם. ועיי' שו"ת מהרשד"ם יו"ד סי' מא
 שכתב דאין ראייה מדברי סה"ת דמצינו למימר דיש
 חילוק בין טעם הנבלע בבצק לטעם הנבלע בקדרה
 וחזור ונפלט בדבר המתבשל שם, וכעיי' כתב
 הפר"ח שם סי"ק כה, ועיי' בכנה"ג שם אות עב
 ואות עת. 64 הביי ביו"ד סי' קכג העתיק:
 "ועל זה סמך הרא"ה בנכרי שבישל לחולה בשבת
 שמוותר לבריא במו"ש דליכא בהא משום חתנות,
 ואף אני אומר שאפשר לדון להלכה שהדבש מותר
 שאין עליו תורת יין ומתחילת דריכתו לכך
 נתכוונו, אבל למעשה אני אוסר לפי שראיתי קצת
 גדולים חולקים על הרא"ה והרב בעה"ת מכללם.
 ומכאן הביין הט"ו בסו"ס הג"ל שרבנו חולק על
 הרא"ה ואוסר להאכיל לבריא במו"ש. והקשה על
 הרמ"א שפסק להתיר בסו"סי קיג, אבל כבר העיר
 הש"ך שם סי"ק ז דטעות הוא בביי וששטם מה
 שהביא רבנו דברי הרא"ה להתיר הכלים, ועל זה
 כתב אבל למעשה אני אוסר, אבל על ענין היתר
 הרא"ה להאכיל לבריא במו"ש מודה רבנו. ובסו"ס
 קיג העתיק הביי דברי רבנו כלשונם, ועיי' באור
 הגר"א שם ובספר עצי לבונה לשו"ע שם ולעיל
 הערה 5. 65 פסק רבנו הובא בשו"ע יו"ד סי'
 קכג סכ"ה, ועיי' ש"ך שם סי"ק נא וכנה"ג הגהבי
 אות קכד דרק בשתיה אסור ולא בהנאה, ועיי' שו"ת
 מהרשד"ם יו"ד סי' נא ד"ה ולענין הקדרה.
 66 עיי' שו"ת בעי חיי הג"ל שכתבו: ואנכי אהיה
 עם פיך שדבר שנצטער אותו צדיק הר"ן ז"ל ואמר
 כל הפורץ גדר ישכנו נחש, מאן ספין ומאן רקיע
 לעשות מעשה נגד דבריו.

60 עיי' שו"ת רדב"ן ח"ב תשכט שכ"י: כי עיקר איסור
 דבם של עכו"ם אינו אלא מטעם חומרא בעלמא
 למעשה אבל לא להלכה כאשר כתב הר"ן ז"ל
 בתשובת שאלה, והטעם לפי שמערבין עפר לבן עם
 הענבים ובכמה מקומות נהגו בו היתר. 61 כ"כ
 הרשב"א בתורת הבית בית ג סוף שער ז (ודלא
 כמ"ש בחידושו המיוחסים לרא"ש (עמי מח), עיי' ש
 במבוא); רבנו יונה בתריי לע"ו לח א; ובא"ה הלי
 איסורי מאכלות סי' סג בשם הרמב"ן והרשב"א.
 ועיי' כנה"ג יו"ד סי' קיג הגהבי אות פ דאע"כ
 דקאמר קצת מהנדולים דמשמע דהם רבים ליתא,
 דרך הפוסקים לומר על יחיד קצת מהנדולים, כ"ש
 שאפשר לומר שכתב קצת מהנדולים על הרשב"א
 והבעה"ת, והקשה על הביי בבדי"ה שכתב דרוב
 הפוסקים הסכימו לדעת הרשב"א דרוב זה אינו
 ניכר, דמי הם עומדים בסברת הרשב"א ששלטה עין
 הרב עליהם כי אם הר"ן ז"ל, והבעה"ת אין דבריו
 מבוארים (עיי' להלן הערה 63). גם הר"ן ז"ל לא
 הסכים למעשה לדברי הרשב"א כי אם בהשבו
 שבעה"ת מסכים לדברי הרשב"א ואף זה דוקא
 למעשה ולא להלכה. 62 עיי' כנה"ג יו"ד סי' קיג
 הגהבי אות פא וחקרו לב יו"ד סי' עח שכתבו
 דמדברי רבנו משמע שגם באיסורים שאין להם
 עיקר מה"ת לא מהני הגעלה ג' פעמים בכלי חרס,
 וזה כשיטת הרא"ה בבדק הבית ב"ד ש"ד והביאו
 רבנו בחידושו לבי"ב פז א, עיי' ב"י יו"ד שם
 ובכנה"ג שם ובשלחן גבוה שם סי"ק לו. ועיי' שדי
 חמד אסיפת דינים מערכת ה כלל יט שהקשה לפי
 ב"ש הכנה"ג הנ"ל בהערה 61 דמ"ש רבנו קצת מן
 הגדולים שהכונה לרשב"א, שהרי בחידושו לבי"ב
 שם כתב רבנו בשם הרשב"א דסגי בהגעלה ג'
 פעמים אפי' באיסורים שיש להם עיקר מה"ת,
 ותירך דמ"ש רבנו ואם של חרס ישברו לא דק
 לפי שאין כאן מקום דיני הכשר כלים ועיקר